»*cavala*: idest: *alquovala*; atque ita fieri cœpit sub »annum 1342. Promptum itaque est intelligere, quod »in origine impositionis hujus tributi non venit in men»tem cogitatio, & desiderium gravandi Clericos, sed »sincere, & bona fidei fuit dumtaxat cogitatum de exi»gendo hoc tributo à laicis, ex pretio ad eos perven»turo, dum res suas venderent. Idcirco autem Moli»na inquit momenti non esse, quod ratione talis one»ris per accidens augeatur pretium, quo in discrimina»tim res illæ emuntur sive à Laicis, sive à Clericis, prout »etiam contingit in portoriis, sive gabellis, quas mercato»res solvunt pro transvectione mercium venalium, cum »in his vectigalibus imponendis vere non alter habea»tur respectus, quam ad ipsos mercatores, qui nego»tiationis causa merces asportant; ideoque per ac»cidens fit, quod inde augeatur pretium, quodque »etiam Clerici emptores earum mercium idem pretium »solvant, quod laici, prout eo exemplo utitur ipse »Molina." ✠

(Gabellarum quot species, cui jus collectandi, & eas imponendi, hic inserere absdubio deceret: materia hæc sterilis non est, à multis propterea quod pertingitur, & ideo aliquarum nomina dumtaxat hoc in verbo referentur, aliqui, qui eamdem materiam pertractent, & nostri corporis legislativi multi tituli, & speciales decisiones: nomina sunt videlicet, *Vectigal*, *Portorium* vulgo *Portazgo*, *Castilleria*, *Solarium*, *aliud Portorium*, vulgo *Portazgo*, *Gabellæ*, *Decima*, *Annona*, *Martiniega*, *Marzazgo*, *Almojarifazgo*, *Haberia*, *Relevium*, *Tributum*, *Manjerimiento*; si in promptu horum nominum significationem, præter supra scriptam, quilibet habere voluerit, adeat ad D. Didacum Balmaseda de la Puente *in suo tract. de Collectis*, ibique per multas remissiones inveniet, inter eos, quorum fit remissio, DD. Joannes de Solorzano & Pereyra *tom.* 2. *lib.* 1. & 2. numeratur. Perlegere non omittat Oterum *de Officialibus reipublicæ lib.* 2. *cap.* 20. qui fere omnium hispaniæ tributorum efficit adnotationem.

Mente retine add. hisp. *lit. B. ex pag.* 407. *ad* 418. vid. remis. *pag.* 408 *in novis & lit.* C. *pag.* 145. si omnia hic inserta bene perpenduntur, quæ solvantur hodie, aliquorum fit mentio. Ex nostrarum legum codicibus recognoscere *leges* 2. *tit.* 1. 25. *tit.* 9. *part.* 2. 10. & 23. *tit.* 18. *p.* 3. 5. *tit.* 7. *p.* 5. 5. *tit.* 10. *p.* 7. *tit.* 10. & 13. *lib.* 6. *Ord. Reg. leg.* 19. *tit.* 6. *lib.* 3. *tit.* 11. 12. & 14. *lib.* 6. & *lib.* 9. *ex tit.* 20. Ex Recop. Ind. *tit.* 4. *lib.* 6. 14. & 15. *lib.* 8. 8. & 9. *lib.* 9. Ni fallor, absolutam instructionem accipies, si omnia in eis comprehensa memoriæ tradantur.

Doctrina *num.* 19. proposita, dum causa concessionis gabellarum est perpetua, seu temporalis, nam cessat hæc contributio, causa cessante, est plene nostris temporibus confirmata; patet omnibus quanto studio, & in vassallos amore Rex Catholicus se exhibuerit, ut Gallos, & Anglos inter se belligerantes pacificaret! Quæ non prætitit, ut fatale incendium quod imminebat, ab hoc regno averteretur? modis omnibus eos in compositionem deducere intendit: regia officia nil consequi meruere, immo Aula Londinensi non bene se gerente, quid supererat quam ut Splendor regiæ dignitatis sustineretur? ideo, postquam viæ fuere excogitatæ diversæ, ne impositiones vassalli paterentur, & vires in ejus conservatione deficerent, non potuit non aliquod onus signare *Reg. Sched.* 11. *Decemb. an.* 1782. scilicet lingua vernacula *La extraordinaria*: contributio equidem erat per quam ordinariæ conlationis tertia pars aguretur, *hoc est*, si decem pro anteriori tempore solvebantur, quindecim satisfierent. Etiam fuit decretum, omnes pecunias, ex quibus annui redditus provenire debebant, ad majoratus, patronatus, operave pia spectantes, *Reg. Sched.* 19. & 23. *Mart. an.* 1780. & quæ postea redimerentur, super regiam gazam, *vulgo* regios redditus *del Tabaco* impositum iri; ceterum dictarum dispositionum causæ, videlicet *belli indictio*, cum supersederent, illico fuit sublata extraordinaria contributio, & impositionis prohibitio suspensa mansit, cuicumque facultatem concedens, ut libere possit hujusmodi pecunias super regiam gazam imponere, aut sub particularium hypothecis. *Reg. Sched.* 14. *Decemb. an.* 1783)

GEOMANTIA. Vide *verb.* Superstitio num. 16.

GRADUS AFFINITATIS, & CONSANGUINITATIS. Vid. v. Affinitas *art* 2. *num.* 14. & *verb.* Impedimenta *art.* 1. *à num.* 32.

Hic inseritur, quod in fine *verb.* Fur:: manet animadversum, utpote ibi prætermissum.

(Inspecto quam parum in hac materia Auctor se explanet, admiratione dignum non erat, si cetera in nostris legibus contenta (præter in additione hispanica reperta) adjicerentur; nihilominus quod sufficiens videretur ad *lit.* A *pag.* 40. *ad* 42. *lit.* C *ex pag.* 205. *ad* 209. *col.* 1. *pag.* 212. *ad* 214. *lit.* D *pag.* 2. *pag.* 60. *ad* 63. *lit.* E *pag.* 236. *num.* 47. & 237. *num.* 59. *in fin. lit.* F *pag.* 4. *ad* 9. remissiones efficere: cum *lit.* R *pag.* 14. *de Rapina* loquendo, ad hoc verbum Auctor se referat, subnecti debent aliqua super utrumque determinata.

Hic pertinent *tituli* 13. & 14. *part.* 7. Fori Reg. *tit.* 4. & 13. *lib.* 4. Ordin. Reg. *tit.* 16. & 18. *lib.* 8. Recop. Castel. *tit.* 11. & 12. *lib.* 8.

Inter vim, furtum, & rapinam discrimen constituitur, licet illa in hisce possit versari; circa vim lit. V. fiet sermo: hic de *rapina*, & *furto* pertractabitur.

Quatuor leges titulus 13. amplectitur: quid sit rapina, *in prima*: *in secunda*, à quo res rapta peti possit: de

✠ Oritur quæstio, an lædatur immunitas ecclesiastica, eo quod gabella rem quamlibet vendentibus imponatur laicis, licet per accidens ecclesiasticos afficiat: nihil asserendo pro rebus ad victum necessariis, subsistere absdubiò consideratur omnem impositionem similis naturæ: verum est, ecclesiasticos cariori pretio emere; sed ad eos nullus habetur respectus, sed ad venditores. Anno M.CD.XCI. jam Clerici, ecclesiæ, monasteria, ceterique exempti sollicitarunt, vectigal haud esse à venditoribus solvendum, quia, si secus fieret, pretio cariori emerent propter onus gabellæ, quo casu nullum commodum eis afferrent sua privilegia; nihilominus fuit provisum, similes contrahentes, videlicet, laicos venditores non esse ab ea excusandos, adeo ut, si ad solvandum isti non compareant, res in obligatione constituuntur. (1)

(1) *Remis.* 21. *tit.* 3. *lib.* 1. Los que vendieren á Iglesias, Clerigos, y monasterios paguen la alcabala por entero como si vendiesen á Legos. *L.* 1. *tit.* 17. *lib.* 9. Mandamos que los vendedores paguen el alcabala:: *L.* 8. *ejusd.* Porque los Clerigos, é Iglesias, y monasterios, y otras personas exentas compran heredamientos, y otros bienes, y pretenden que los vendedores no han de pagar alcabala, diciendo que si la pagasen vendrian ellos á comprar mas caro, y que por esta razon les ha de aprovechar su privilegio; por quitar esta duda, mandamos que si los dichos Clerigos, Iglesias, y monasterios, y otras personas esentas compraren bienes algunos de Legos, que los vendedores hayan de pagar la alcabala, como si los vendiesen á personas legas, y que esto haya lugar, y se guarde no embargante que los compradores exentos compren los bienes horros de alcabala; y si los vendedores no pudieren ser habidos, que de los heredamientos, y otras cosas que vendieren á los dichos Clerigos, y personas exentas se pueda cobrar el alcabala; por lo qual queremos, y mandamos siempre, y en todo caso, y en todo tiempo sean obligados los dichos heredamientos, y cosas que fueren vendidas.

de pœnis in raptores, *in tertia*: *in quarta* denique quo modo de hoc maleficio dominus teneatur; Tripliciter consideratur, sed in præsens dicitur quæ palam de suis bonis, vel ab eo possessis alteri fit, *hoc est*, depræda-
tio rerum alienarum: cuilibet, cui fuerit ablata, actio
competit, & hæredibus, saltem ad rei recuperationem,
si per defunctum non fuerit in judicium deducta, in
raptores, & eosdem succedentes: pœna in triplum pe-
cuniaria exercetur; pariformiter omnibus quorum in-
terest, furti actio conceditur *leg.* 4. *tit.* 14. in furem,
sive ejus hæredes, *leg.* 20. non vero si in eos, qui *n.* 56.
ad 61. referuntur, proceditur, nam etsi possit intendi
recuperatio rei furtivæ sic ab eis abalienatæ, non datur
in eos actio furti: in eis auxiliantes, & consiliantes da-
bitur, & quando auxilium aliis furibus extraneis præ-
betur, si consideratur, auxilio seu juvamine deficien-
tibus, maleficium tale non iri commissum (*etiam leg.* 1.
tit. 12. *lib.* 4. *For. Reg.*

Furti definitio *leg.* 1. *tit.* 14. cum ab Auctore pro-
posita convenit: ideo qui crediderit, rem voluntate do-
mini intercedente contrectari, furtum non committit:
amplectitur prædicta descriptio non solum si rei contrec-
tatio evenerit, verum etiam usus, seù possessionis, ex-
tra conventum ea utendo, sicut in Commodato, Depo-
sito, & Pignore contingit (*Vid. leg.* 3. *tit.* 14. *sup. lit.* C
& D *leg.* 20 *tit.* 13. *part.* 5. in qua de pignore tracta-
tur.) Hæc sufficiant; nam cetera, quæ expenduntur in
dicto titulo 14. triginta decisiones amplectente, si loci
supra in exordio hujus adnotationis citati recognoscun-
tur, invenientur. Verum est quod nil aliud in prædictis
legibus ostenditur quam contra quos debeat simili actio-
ne procedi: non competit rei furtivæ domino, si per ho-
mines non bonæ existimationis, domi suæ receptos de-
linquatur: quæ obligatio adversus nautas, caupones, &
stabularios de furto per domesticos facto (Ad rem *lex* 15.
tit. 25. *p.* 7. in qua tractatur de ejicientibus res aliquas
per fenestras, damnum propter ejectionem causantes)
leg. 26. *tit.* 8. 7. *tit.* 14. *p.* 5. *sup. lit.* D. contra eum
etiam qui servo (Convenit *tit.* 14. *lib.* 4. *For Reg.*) vel
filio ad furandum vel fugiendum induxerit, si ad eum-
dem rem ablatam pertulerit: pœnæ decernuntur in eos,
limites seu fines terminorum communium, seu parti-
cularium evellentes.)

GRÆCI.

1 *GRæcæ Ecclesiæ laudabiles consuetudines, jejunia, ritusque immutari nequeunt inconsulta Sede Apostolica. Benedict. XIV. tom. 1. constit. 87. *incip.* Demandatam §. 3.

2 Græci Italiæ, & Insularum adjacentium subjiciuntur ordinariæ Jurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcoporum Latinorum, in quorum diœcesibus ma-
3 nent. Item constitut. 5. *incip.* Etsi pastoralis §. 9. Ita tamen ut iidem Episcopi Vicarium Græcum retineant
4 pro negotiis, & causis Græcorum; Idem *ibid.* Quemadmodum Metropolitanus pro causis Græcorum vigore appellationis ad se delatis Judicem Græcum deputare
5 debet. Idem *ibid.* Si vero proprium Ordinarium Græcum habeant, ab Episcoporum Latinorum jurisdictione, & visitatione exempti esse debent. Idem *ib.*

6 Græcorum filii quo ritu baptizari debeant; Vid. *verb.*
7 Baptismus. Infantes Græcorum ad ejus Parochi jurisdictionem pertinent, cujus ritu sunt baptizati. Laud. Pontifex in cit. constit. 57. §. 2.

8 Græcorum Ordinationes in Italia duobus Episcopis delegantur; uni Romæ commoranti, & alteri in Cala-
9 bria in Collegio Corsino. Idem *ibid.* §. 7. Exclusis schis-
10 maticis Episcopis, & etiam Latinis, quantumvis locorum Ordinariis. Idem *ibid.* Prædicti tamen Episcopi ad Ordinationes Græcorum deputati, nullam habent ordinariam jurisdictionem; Nec ordinare possunt aliquos absque dimissoriis Ordinariorum præter Alumnos colegii
11 Corsini. Idem *ibid.* Tam ipsi quam alii quicumque Episcopi Græci Latinos ordinare prohibentur, sub pœna suspensionis. Idem *ibid.*

Græci ordinati ritu latino cum dispensatione apos- 12
tolica, promoveri possunt ad reliquos Ordines ritu Græ-
co. Si vero ordinati fuerint ritu latino absque dispensa-
tione, coguntur remanere in ritu latino, maxime si post
susceptos Ordines latine vixerint. Idem *ibid.* §. 7.

Græcis Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis per- 13
mittitur retentio uxoris, quam ante Ordinem Sacrum du-
xerint unicam, & virginem. Si vero bigami sint, ad Sa- 14
cros Ordines promoveri non possunt. Et si post Ordines 15
susceptos matrimonium contrahant, separandi sunt, &
ab Ordine deponendi: Idem *ibid.* §. 7.

Græci Laici communicari possunt sub specie azymi 16
in Ecclesia Latina, ubi desit Ecclesia Græca. Numquam
vero latini sub specie fermentati. Idem *ibid.* §. 6. Græci 17
non aliis libris ecclesiasticis in sacramentorum adminis-
tratione, & missis, divinisque officiis celebrandis uti
possunt, nisi iis, qui per Congregationem à S. Sede
Apostolica emendationi librorum hujusmodi deputatam,
correcti, typisque impressi fuerint. Idem *ibid.* §. 9.

Græcorum, & Latinorum præcedentiæ desumi de- 18
bent à dignitate personali, ab ordine, & antianitate.
Idem constit. 57. *incip.* Etsi pastoralis §. 9. Græco-Mel- 19
chitæ latino ritu baptizati de præterito eligere possunt,
quo ritu vivere velint, imposterum vero sic baptizati,
græcum ritum sequi tenentur. Idem constit. 87. *incip.*
Demandatam §. 18.

Græca lingua legitur evangelium, & epistola in 20
missa pontificali Papæ. Et id olim fiebat per Monachos 21
Basilianos Cryptæ Ferratæ; donec ad Alumnos collegii
Græci munus istud translatum est. Idem tom. 2. consti- 22
tut. 33. *incip.* Inter multa. Græci sine ullo proprii ritus 23
detrimento latinorum Antistitum jurisdictioni subsunt. 24
Idem *ibid.*

Apud Græcos gradus octavus consanguinitatis, vel 25
affinitatis respondet quarto gradui apud Latinos, & in
hujusmodi gradu matrimonia prohibentur. Idem citat.
constitut. 57. *incip.* Etsi pastoralis §. 8.

A Græcis in Sacris Ordinibus constitutis recitari de- 26
bent horæ canonicæ. Idem *ibid.* §. 7.

Græci in Latinorum Episcoporum diœcesibus com- 27
morantes impediri non debent, ne suis ritibus vivant.
Idem constit. *incip.* Allatæ sunt §. 13 A Græcis & Orien- 28
talibus ritibus non licet ad latinum transire absque dis-
pensatione apostolica. Idem *ibid.* §. 21. Græci, qui ritus 29
suos ita sectantur, ut latinos damnent tamquam impro-
bos, sunt hoc ipso hæretici. Idem *ibid.* §. 22. Græci non 30
sunt à latinis Ecclesiis arcendi, ubi præsertim propria
carent Ecclesia. Idem *ibid.* §. 41.

Uxores ante ordinationem ad Ordines Sacros accep- 31
tas jure retinent Græci Sacerdotes. Idem constit. *incip.*
Allatæ sunt §. 13. & 22. Vide supra *num.* 13. *ad* 15.

Italo Græcis duo constituti sunt Græci Episcopi, 32
qui eosdem ad Ordines promoveant. Idem constit. *incip.*
Allatæ sunt §. 15. Constitutiones pro Italo-Græcis editæ
Græcos Græcis Episcopis subjectos non afficiunt. Idem
ibid. §. 15. & 16. Nec ipsis Italo Græcis licet sine dis-
pensatione apostolica ad latinum ritum transire. Idem
ibid. §. 21.

Italo Græci mentionem Romani Pontificis in missa 33
facere debent. Idem const. *incip.* Ex quo primum §. 17.
Italo Græci quoad commemorationem in missa haben-
dam, latinam disciplinam sequi tenentur. Ideoque nec 34
Episcoporum, nec Patriarcharum Orientalium commem-
orationem facere debent in sacrificio missæ. Idem *ibid.*
§. 21. Italo Græci kalendario novo uti debent: Attamen 35
quandoque ex peculiaribus circumstantiis iisdem permis-
sus est veteris Kalendarii usus. Idem dict. constit. *Allatæ*
sunt §. 44.* (Vid. *lit. A. pag.* 146. *in novis. addit. hisp.*)

GRASSATOR, GRASSATIO.

GRassator viarum, quamvis à multis cum latrone 1
confundatur, stricte tamen loquendo unus differt ab
alio. Nam Grassator dicitur ille, qui in itineribus
frequentatis, aut stratis publicis prædæ causa homi-
nes

nes violenter, absque tamen occisione aggreditur. Ita desumitur ex Bulla Gregor. XIV. *incip.* Cum alia §. 3. ibi: *Viarum Grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur*, ubi ut vides, nulla fit mentio de occisione. Latro autem publicus dicitur ille, qui violenter cum armis homines aggreditur, & spoliat cum occisione. Ameno *de pœnis tit.* 2. §. 6. Latrocinium 3. & 4. Reiffenstuel *lib.* 3. *decr. tit.* 49. *num.* 35. Officialis Curiæ *quoad Immunitatem Eccl. num.* & alii passim. Concordat, & distinctionem inter latrones, & grassatores facit *l.* Capitulum 28. §. 10. *ff. de pœnis*, ibi: *Grassatores, qui prædæ causa id faciunt, proximi latronibus habentur.*

2 Tam grassator viarum, quam publicus latro non gaudet immunitate ecclesiastica; *cap.* Inter alia 6. *de Immun. Eccl.* Gregorius XIV. constitut. *incip.* Cum aliàs, & novissime Benedict. XIII. constitut. *incip.* Ex quo.

3 Grassator viarum, ut careat immunitate ecclesiastica, requiritur I. ut non una tantum, vel altera vice, sed sæpius grassetur, & homines aggrediatur. II. Ut auferendi causa id fiat. III. Ut in itineribus frequentatis, ac stratis publicis hoc agat. IV. Ut de hoc constet notorietate Juris, vel facti. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 94. & alii passim, & sic sæpius decrevit Sac. Congregatio Immunit. ut patet in sequentibus decretis.

4 Grassatores non privantur Immunitate ecclesiastica, nisi reiteratis vicibus delictum grassationis commiserint. Ead. Sacr. Congreg. Imm. *in Beneventana* 20. *Nov.* 1640.

5 *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 133. Immo de Jure requiritur trina grassatio ad hoc, ut quis privetur Immunitate eccles. Ead. Sac. Congreg. Imm. *in Aprutina* 14. *Nov.* 1645. *l.* 2. *decret. Paul. p.* 262.

6 Et insuper requiritur plena, & concludens probatio quoad trinas grassationes, ut quis privetur privilegio Immunitatis. Ead. Sac. Congreg. Immun. *in Laudens.* 7. *Nov.* 1651. *l.* 4. *decr. Paul. p.* 163.

7 Verumtamen justificatis pluribus grassationibus in publicis viis commissis extractus immunitate non gaudet, & consignandus est curiæ seculari. Ead. Sac. Cong. Immun. *in Brugnaten. seu in Florentina* 11. *Martii* 1681. *l.* 2. *decret. Altov. pag.* 2165.

8 Grassator publicus, qui commiserat sex homicidia, & postea assumpserat habitum laici in religione, carceratus ab Episcopo ante professionem, annuente Sanctissimo exuto habitu regulari, conceditur justitiæ seculari. Ead. Sac. Cong. Immun. *in Mediolanen.* 16. *Septembris* 1625. *l. scrip. vet. pag.* 71.

9 Quando vero legitimæ non probantur prætensæ grassationes, extractus est restituendus. Ead. Sac. Congreg. Imm. *in Cremonen.* 2. *Maji* 1661. *l. decret. Rocci pag.* 232. *in Fesulana* 11. *Septemb.* 1685. *lib.* 3. *decret. Alt. pag.* 485.

10 Sic quando delictum non est commissum in publica via, gaudet reus Immunitate. Ead. Sac. Cong. Imm. *in Albingen.* 22. *Januar.* 1627. *l.* 1. *dec. Paul. p.* 33.

11 Mandatur Nuncio, ut constituto quod reus commiserit unicam grassationem, reintegrata Ecclesia annuat pro pœna extraordinaria, citra pœnam tamen sanguinis. Ead. Sac. Congreg. Immun. *in Neapolitana* 2. *Decret.* 1666. *l.* 1. *decr. Altovit. p.* 75.

12 In causa grassationis annuente Sanctissimo datur Gubernatori facultas examinandi personas ecclesiasticas, & ministros Religionis Hierosolymitanæ, eosque cogendi in casu pœnitentiæ etiam per alium (modo sit Clericus) cum solita præservatione, & procedendi contra easdem personas, dummodo denuntientur. Ead. Sac. Cong. Imm. *in Viterb.* 19. *Februar* 1695. *leg.* 1. *dec. Vallem. pag.* 172.

Supradicta autem modo sunt corrigenda, & regulanda juxta novissimam dispositionem Benedicti XIII. 13
const. *incip.* Ex quo §. 3. ubi sic præcisse statuit: "Cum »itaque prædicta Gregoriana constitutione cautum sit, »ut publicis latronibus, viarumque grassatoribus, qui »itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, aut »viatores ex insidiis aggrediuntur, immunitas ecclesias»tica minime suffragetur; non levis autem inter Docto»res emerserit controversia, an quis ex unico actu pu»blicus latro, & grassator dici possit, vel plures ad »id actus requirantur: Nos ejusmodi controversiam di»rimere intendentes unicam tantum grassationem in via »publica, aut vicinali admissam sufficere ad hoc, ut »quis publicus latro, & grassator dici valeat, dum»modo tamen grassati mors, aut membrorum mutila»latio secuta fuerit, tenore præsentium definimus, & »declaramus." ✪ (*Vid. verb.* Immunitas.)

(Non est hic locus, à quo sine aliqua adnotatione abire liceat. Pœnæ in fures, & grassatores nominatim exprimuntur: *vid. in add. hispan. huic verbo suppositam, verb.* Vagus, & Zingari) nec defuit per consequens qua in hosce sermone hispano *Gitanos* erat procedendum; sed cum illorum augeretur audacia, præsertim edicta rerum vulgo *de Contrabando* etiam evertentium, non solum prædictæ pœnæ incrementum acceperunt, novaque data forma in eos procedendi, *Reg. Sched.* 5. & 27. *Maii anni* 1783. verum equidem ad suorum delictorum cognitionem, ordinariis judicibus non exclusis, cum demonstratione quo fieri recursus debeat, ut eos persequendi gratia, petatur auxilium, alii designantur. Insuper habiris Ord. Reg. 25. *Septemb. an.* 1781. & *alia ann.* 1782. per quas præcipitur, ut hujusmodi excessus à belli Præfectis, delinquentes similes insectando, evitarentur, duplex *per dict. Sched.* 5. *Maii* datur distinctio, aut in eos vulgo *Vandidos*, *Contrabandistas*, ó *Salteadores* per militiæ eosdem Præfectos proceditur, armis ignivomis utentes, aliisve (*vid. verb.* Arma) vim inferentes, tunc equidem intereaquod aliud decernebatur, pœna capitali propter hoccine maleficium à belli Consilio, ex præcipuis Officialibus composito, plecti debent: Consocii talium scelestorum, hisce actionibus interessentes, quamvis eadem non perpetraverint, ab eodem Consilio per decennium sunt in præsidium mittendi; aut militari auxilio, non intercedente belli Præfecti delegatione, sive nominatione, Judex Ordinarius prosequetur, & cognitionem assumet: flagellorumque animadversione, sine causæ præjudicio, illico eos puniet.

Circa zingaros, qui proprie intelligantur, ibidem, (*verb.* Zingari) advertitur, specialiterque ostenditur quo supplicio esse plectendos; verum enim vero, cum jam ad minus tempore Regum Catholicorum, DD. Philippi III. atque ejus nominis IV. ejus filii non cognoscantur, itaque esset prohibitum, vestibus uti, ac lingua, quibus homines istius modi conditionis utebantur, tam salutare præceptum in nostra ætate est impositum, & promulgatum, ut non possit quin confiteatur, optimam medellam esse inventam ad homines continendos, & invitandos, ut cum reipublicæ utilitate tranquilla vita fruantur, quia, si recognoscitur dispositio Reg. Pragmaticæ 19. *Septemb. ann.* 1783. qua intenditur, omnes arbitratu suo viventes, scilicet, *Vagabundos*, *Zingaros*, *ceterosque maleficos* in ordinem, & honestatem redigere: inter multa in eadem pragmatica decreta sequentia

✪ Minimè fit mentio ab A. pœnarum, in quibus Grassatores incurrunt; ideo sciendum erit, istos, si notorie constiterit itinera ad hoc circumire, mortis pœna, præter alias, plectendos. (1)

(1) *L.* 18. *tit.* 14. *p.* 7. *Ibi*: Fueras ende si fuese ladron conoscido que manifiestamente tuviese caminos, ó que robase otros en la mar con navios armados, á quien dicen *Corsarios*::: debe morir por ende él::: *L.* 6. *tit.* 23. *lib.* 8. El que matare, ó hiriere á otro robandole en el camino, allende de la pena corporal que debe padescer; que pierda la mitad de sus bienes para la nuestra Camara, y si robare en el camino de cien maravedis arriba, aunque no mate, ni hiera, pierda la mitad de sus bienes; y la mitad dellos sea para el robado, y la otra mitad para la Camara.

tia demonstrantur: nullus imposterum verba hujusmodi videlicet *Gitanos*, ó *Castellanos nuevos*, in eos proferet seu exprobrabit: sin aliter, pœnis in convitiantes promulgatis supplicium patietur: ex instrumentis, ubi verba prædicta scripta notentur, de officio justitiæ, simplicive eorumdem petitione illico delenda: interque alia, in gremia, & communitates (vid. *verb.* Infamia *in add. hisp.*) quorum exercitia profiteantur, veniunt absque contradictione admittendi: juxta occurrentes casus pœnæ stabiliuntur, nam æqualiter non proceditur: qui ex eis honestam vivendi rationem capiunt, à ceteris vassallis, dum delictum commiserint, non fit distinctio, secus autem, si mores non corrigant, quia sine strepitu, & figura judicii signum arma regni Castellæ demonstrans in tergo, in locum pœnæ mortis, & aurium abscissionis debet imponi, absque eo quod dispositum in antecedenti circa delictorum cognitionem in minimum infringatur: receptatores pœnis pecuniariis mulctantur, solumque ab hoc procedendi modo pueruli utriusque sexus, sexdecim annos non excedentes exceptionem patiuntur, quorum recollectionem in hospitia, domosque charitatis fieri demandatur.

Observantia horum, atque ceterorum in dicta pragmatica insertorum per *Reg. Sched.* 24. *Jun. an.* 1784. præcipitur cum speciali jussione, ut dum pœna capitalis ob grassationes, latrocinia, homicidia, aliave delicta, scilicet *de Contrabando*, ingredi debet, in locis, ubi fuerint delicta commissa, seu in proximis ad deserta, si extra ea, similia delicta consummarint, exercenda, & in effectum perducenda venit.)

GRATIA UT EST DONUM DEI.

SUMMARIUM

1 *Gratia generatim capta quid sit.*
2 *Gratia per respectum ad finem ad quem datur, dividitur in gratiam gratis datum, & in gratiam gratum facientem; & quæ sit utraque.*
3 *Gratiæ gratis datæ novæ sunt species, & enumerantur.*
4 *Gratia gratum faciens alia est habitualis, & alia actualis, & quæ sit utraque.*
5 *Gratia habitualis sanctificans est duplex.* Prima *scilicet, &* Secunda, *& quæ sit utraque.*
6 *Gratia sanctificans actualis est triplex, scilicet excitans, seu prævenient, adjuvant, seu concomitans, subsequens, seu complens.*
7 *Gratia excitans, seu prævenient quid sit.*
8 *Gratia adjuvans, seu concomitans quid sit.*
9 *Gratia subsequens, seu complens quid sit.*
10 *Gratia excitans dividitur in sufficientem, & efficacem, & quæ sit utraque.*
11 *Homini lapso datur interior gratia mere sufficiens, quæ defectu consensus liberi arbitrii frustratur effectu à Deo ultimate intento.*
12 *Adducitur, & solvitur instantia.*
13 *Adducitur, & solvitur alia instantia.*
14 *Adducitur, & solvitur adhuc alia instantia.*
15 *Gratia sufficiens datur omnibus.*
16 *Homo potest cum gratia divina, quæ nulli deest, omnia Dei præcepta observare.*
17 *Facienti quod in se est viribus gratiæ Deus non denegat gratiam.*
18 *Nullatenus autem potest homo solis naturæ viribus gratiam actualem etiam salutis initialem consequi.*
19 *Gratia æqualis potest esse respectu unius sufficiens, & respectu alterius efficax.*
20 *Immo aliquando convertuntur, qui minorem habent gratiam, & non convertuntur, qui habent majorem.*
21 *Gratia in actu secundo redditur efficax per cooperationem voluntatis humanæ elevatæ per gratiam adjuvantem.*
22 *Efficacitas gratiæ potest spectari in actu primo, & in actu secundo.*
23 *Gratia divina non necessitat voluntatem humanam ad bonum.*
24 *Reliqua de gratia*, remissive.

1 Gratia est donum Dei gratis homini concessum ex meritis Christi, reddens hominem Deo gratum, vel capacem eliciendi opera ad finem ultimum supernaturalem conducentia. *Est in re communis.* Gratia per res- 2
pectum ad finem, ad quem datur, dividitur *in gratiam gratis datam, & in gratiam gratum facientem. Gratia gratis data* specifice sumpta est illa, quæ præsertim ad aliorum utilitatem, & salutem procurandam homini à Deo conceditur. *Est in re communis.* Gratia gratum 3
faciens est illa quæ ad ipsius recipientis salutem, & Dei gratiam obtinendam primario conceditur. Gratiæ gratis datæ novem sunt species, quas enumerat Apostolus 1. *à Corinth.* 12. ibi: Per spiritum alii datur "ser»mo *sapientiæ*, alii sermo *scientiæ*, alteri *fides*, alii gra»tia *sanitatum*, alii operatio *virtutum*, alii *prophetia*, »alii *discretio spirituum*, alii genera *linguarum*, alii in»terpretatio *sermonum*." Gratia gratum faciens alia est 4
habitualis, & alia *actualis. Habitualis est* qualitas supernaturalis inhærens permanenter homini, ipsumque formaliter, & intrinsece sanctificans reddendo ipsum Deo gratum. *Gratia actualis est* aliqua motio in nobis divinitus excitata, qua transeunter illustratur intellectus ad bonum, & malum cognoscendum, vel pulsatur voluntas ad illud prosequendum, & illud fugiendum in ordine ad beatitudinem. *Gratia habitualis* sanctificans est duplex; *Prima* scilicet, & *Secunda. Prima* 5
gratia dicitur, qua homo peccator primo justificatur, atque ex inimico amicus Dei constituitur, inde dicta *Prima*, quia nullam aliam gratiam habitualem præsupponit, cum ipsa immediate sit expulsiva peccati mortalis, & talis gratia prima per se confertur per sacramenta mortuorum, Baptismum scilicet, & Pœnitentiam. Gratia *secunda* dicitur gratiæ prioris augmentum, & omnis gratia sanctificans habitualis præsupponens in suscipiente primam, seu est illa, quæ confertur homini jam in gratia constituto, indeque dicta *secunda*. Et talis gratia secunda per se confertur per sacramenta vivorum scilicet Confirmationem, Eucharistiam, Ordinem, Extremam Unctionem, & Matrimonium. Item talem gratiam secundam acquirimus meritorie per omnem actum meritorium, factum scilicet in statu gratiæ.

Gratia sanctificans actualis est triplex, scilicet *Ex-* 6
citans, seu *prævenient*, *adjuvans*, seu *concomitans*, *subsequens*, seu *complens*. Hæc gratiæ divisio desumitur ex scriptura sacra; Nam prævenientis fit mentio *Psalm.* 20. *Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis*, Concomitantis 1. ad *Corinth.* 15. *Laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum.* Et subsequentis *Psalm.* 22. *Misericordia tua subsequetur me.* Hujus triplicis gratiæ meminit Concilium Trident. *sess.* 5. *cap.* 16. ubi sic dicit: "Ipse »Christus Jesus tamquam caput in membra, & tam»quam vitis in palmites, in ipso justificatos, jugiter »virtutem influit, quæ virtus bona eorum opera ante»cedit semper, & concomitatur, & subsequitur, & »sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse pos»sent." Gratia excitans, vel prævenient, est supernatu- 7
ralis motio animæ ad bonum aliquod volendum, vel malum fugiendum; dicitur enim *excitans*, quia excitat hominem velut dormientem; dicitur *prævenient*, quia voluntatem prævenit; dicitur *antecedens*, quia antecedit consensum nostrum. Gratia concomitans, seu adju- 8
vans est illa, per quam Deus cum volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur ad illud volendum, & exequendum, ad quod prævie excitavit. Hocque colligitur ex S. Augustino *lib. de gratia & libber. arbitr. cap.* 13. ibi: "Ut velimus, *inquit*, sine no»bis operatur, cum autem volumus, & sic volumus, »ut faciamus, nobiscum cooperatur." Dicitur enim *concomitans*, quia concomitatur liberum voluntatis usum; dicitur adjuvans, quia hominem jam motum, aut excitatum adjuvat ad bonum opus actu perficiendum, vel malum evitandum; dicitur *cooperans*, quia actionem bonam, ad quam Deus prævie excitavit, nobiscum confi-

ficit. Gratia subsequens, seu complens est illa, quæ liberum voluntatis consensum sequitur, corroborat, & confirmat; de hac gratia loquitur S. Augustinus *in Enchirid. c.* 32. ubi postquam ex gratia præveniente dixisset; *Nolentem prævenit, ut velit*, de subsequente subdit: *Volentem subsequitur ne frustra velit.* Dicitur enim subsequens, quia subsequitur justificationem, & dat homini justificato, ut in sanctitate accepta confirmetur, ac perseveret: dicitur *Complens*, quia corroborando hominem justificatum, tribuit operi bono cœpto ultimam perfectionem, & complementum, ne justus iterum fiat impius, & ne à tali bono opere cœpto deficiat, & cadat. Unde Fulgentius *l.* 1. *ad Monimum. cap.* 11. de subsequente sic sumpta, sicuti & de præveniente præclare ait: "Prævenit impium, ut fiat justus; subsequitur justum, »ne fiat impius.... prævenit elisum, ut surgat, subsequitur elevatum, ne cadat."

21 Gratia excitans dividitur in sufficientem, & efficacem. Gratia sufficiens specifice sumpta est illa, quæ licet præbeat vires sufficientes ad ponendum effectum, qui ultimate datur, non ponitur tamen deffectu consensus ex parte hominis. Efficax vero est illa, quæ semper, & infalibiliter infert effectum ultimate intentum, & cooperationem liberi arbitrii. Utriusque hujus gratiæ meminit Scriptura de sufficienti 2. *ad Corinth.* 15. ibi: *Sufficit tibi gratia mea*; & *ad Philipp.* 4. ibi: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Efficacem commemorat Ezechiel *cap.* 26. ibi: *Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*, & Paulus *ad Philippen.* 2. ibi: *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere.* Homini lapso datur interior gratia mere sufficiens, quæ defectu consensus liberi arbitrii frustratur effectu à Deo ultimate intento. *Est certissima* apud Catholicos contra Pelagianos, qui gratiam omnem rejecerunt; & contra Calvinum, & Lutherum qui omnem gratiam efficacem esse voluerunt, & ita efficacem, ut voluntas juxta Calvinum nonnisi rapta, & necessitata operetur; immo juxta Lutherum, ut in actibus bonis mere passive se habeat nihil operando, & contra Bajum, & Jansenium, qui ultimus *lib.* 3. *de gratia Christi cap.* 3. dicit gratiam sufficientem esse monstrum quoddam singulare gratiæ. Veritas nostræ conclusionis patet clare ex pluribus locis sacræ scripturæ. *Isaiæ enim* 5. sic dicitur: "Habitatores Hierusalem, & viri Juda ju»dicate inter me, & vineam meam, quid debui ultra »facere vineæ meæ, & non feci? Expectavi, ut face»ret ubas, & fecit labruscas": ubi, ut vides, populus habebat gratiam interiorem, qua bene operari poterat; illa autem gratia non erat efficax, quia non habuit effectum, quoniam loco ubarum fecit labruscas: ergo erat sufficiens, adeoque homini lapso datur interior gratia mere sufficiens, cui resistitur. *Matthæi* 23. sic habetur; "Hierusalem, quæ occidis Prophetas, quoties volui con»gregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat »pullos, & noluisti?" Isaiæ 65. & ad Romanos 10. *sic dicitur*: Tota die expandi manus meas ad populum non cre»dentem, & contradicentem." *Proverb.* 1. *Vocavi, & renuistis. Actor.* 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis.* 2. *ad Corint.* 6. *Exhortatur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*, ex quibus aperte patet, dari gratiam sufficientem ad salutariter operandum, aliàs non posset juste scriptura viam salutis negligentes increpare; & patet etiam non omnem gratiam esse efficacem, nam inutiliter hortaretur Apostolus Corinthios, ne in vacuum gratiam Dei recipiant. Hinc merito Innocentius X. in const. *incip.* Cum occasione:: damnavit ut hæreticam sequentem propositionem Jansenii secundam in ordine: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur*, & dict. Innocentii constitutionem una cum aliis confirmavit, & innovavit Clemens XI. constit. *incip.* Vineam Domini Sabaoth:: ex qua damnata propositione aperte constat, & sequitur quod gratiæ aliquando resistatur; si autem resistitur, non est efficax, adeoque tantum sufficiens.

22 Nec valet objicere illud *Joan.* 6. ubi expresse dicitur: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*, quod D. Augustinus *lib. de prædestin. Sanctorum c.* 8. intelligit de tractione efficaci, adeoque gratiam sufficientem non dare posse ire ad Deum, & consequenter esse superfluam. Non valet, inquam, quia supposito, quod fiat ibi mentio tractionis efficacis, distinguitur antecedens. *Nemo potest &c.* absolute loquendo negatur antecedens: omnis enim habens gratiam sufficientem potest absolute credere, & sequi Christum, cum nihil aliud requiratur ex parte gratiæ. *Nemo potest &c.* ex suppositione quod Deus viderit non venturum, conceditur antecedens, sed nihil inde contra nos.

Item non valet objicere illud ad *Romanos* 9. ubi dicitur: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*, quod posset dici, si daretur gratia, cui homo posset consentire, vel dissentire, quia in tali casu esset etiam volentis. Non valet, inquam, quia respondetur distinguendo antecedens. Non est volentis ex propriis viribus, conceditur antecedens. Non est volentis quatenus gratia excitati, & adjuti, negatur antecedens. Item non valet objicere, quod Deus nihil facit frustra, sed frustranea est gratia sufficiens, cum numquam habeat effectum, adeoque &c. Non valet, inquam, quia respondetur distinguendo minorem. Est frustranea ex parte Dei, negatur minor; semper enim habet effectum proximum, & generalem, ad quem Deus illam tribuit, qui est instruere homines de mediis necessariis ad salutem, ipsisque præbere sufficientem illius obtinendæ potentiam; est frustranea ex parte hominis potentis, & nolentis ex sua malitia ipsi assentiri, conceditur minor. Unde gratia sufficiens de se nobis bona est, utilis, proficua, medicinalis, cum det homini omnia quæ ad actum primum completum sunt necessaria, ita ut nihil aliud requiratur ex parte Dei, ut quis possit plane operari salutariter. Hinc merito Alexander VIII. die 7. Decemb. 1690. damnavit inter alias sequentem propositionem 6 in ordine: "Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, »quam perniciosa est, sic, ut proinde merito possimus »petere, à gratia sufficienti libera nos Domino."

Gratia sufficiens datur omnibus. *Est communis* inter Catholicos contra Calvinum, & alios hæreticos, & habetur clare ex variis Scripturæ locis, *Joan. enim* 1. dicitur expresse: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Quod omnes Patres de lumine gratiæ intelligunt; & signanter S. Augustinus *lib.* 1. *de Genes. contra Manich. cap.* 3. ubi sic dicit: "Illud au»tem non irrationabilium animalium oculos pascit, sed »pura corda, quæ Deum credunt, & ad ejus præcepta »servanda convertuntur, quod omnes homines possunt, »si velint, quia illud lumen illuminat omnem hominem »venientem in hunc mundum." *Ad Rom.* 8. ibi: "Qui »etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis om»nibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo om»nia nobis donavit?" ad Timoth. 2. ibi: *Omnes homines vult.... ad agnitionem veritatis venire*, & 2. ad Timoth. 2. ibi: *Deus vult omnes homines salvos fieri.* Psalm. 18. ibi: *Non est, qui se abscondat à calore ejus.* Ezech. 22. ibi: *Nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti*, & alibi sæpe consimiliter. Homo potest cum gratia divina, quæ nulli deest, omnia Dei præcepta observare. *Est communis* inter Catholicos contra hæreticos nostri temporis, & habetur ex S. Scriptura *Matth.* 11. ibi: *Jugum meum suave est, & onus meum leve*; Lucæ *c.* 1. de Zacharia, & Elisabeth dicitur: *Erant justi ambo ante Deum incedentes in omnibus mandatis, & justificationibus Domini*; 1. *Joan.* 5. ibi: *Mandata ejus gravia non sunt. Ad Philipp.* 4. ibi: *Omnia possunt in eo, qui me confortat*, & sæpe alibi consimiliter.

Facienti quod in se est viribus gratiæ Deus non denegat gratiam. *Est communis*, & colligitur ex *Zach.* 1. ibi: *Convertimini ad me*, nempe per gratiam prævenientem, & *convertar ad vos* per gratias ulteriores, & tandem per gratiam reconciliantem, & justificantem. Unde Sanct. Thomas *in quæst. disputat. q.* 14. *de fide art.* 11. *ad* 1. sic ait: *Si aliquis nutritus in silvis, vel inter bruta animalia ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, scilicet cum auxilio gratiæ, certissime est tenendum, quod & Deus per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel*

vel aliquem Fidei Prædicatorem ad eum dirigeret; sicuti misit Petrum ad Cornelium, & idem S. Doctor *q.* 14. *de veritate art.* 11. *ad* 2. expresse dicit: *Si nos fecerimus, quod in nobis est, ut scilicet ductum naturalis rationis sequamur, Deus non deficiet in eo, quod est nobis necessarium.* Nullatenus autem potest homo solis naturæ viribus gratiam actualem etiam salutis initialem consequi. Est contra Pelagianos, & Semipelagianos, & habetur clare ex variis Scripturæ locis; *Job* 6. sic dicitur: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Item *Joannis* 15. habetur: *sine me nihil potestis facere* 2. *ad Corint.* 3. sic dicitur: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*; & similiter alibi sæpe. Unde S. Augustinus *lib.* 2. *contra duas Epist. Pelagian. cap. ult.* sic expresse concludit: *Nemo potest bonum inchoare sine Domino*, & S. Bernard. *tract. de gratia, & libero arb. versus finem* sic præcisse dici: *A Deo sine dubio fit salutis exordium, nec super nos, nec nobiscum.*

19 Gratia æqualis potest esse respectu unius sufficiens, & respectu alterius efficax. Colligitur clare ex Sacr. Scriptura *Matthæi enim* 11. sic præcisse habetur: *Væ tibi Corozaim, Væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sydone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in nobis, olim in cinere, & cilicio egissent pœnitentiam*, quibus verbis Christus ostendit, quod si gratiæ eædem, quæ sunt concessæ habitantibus Corozaim, & Bethesaidæ, concessæ fuissent Tyriis, & Sydoniis, certe cum illis egissent

20 pœnitentiam, adeoque eadem gratia fuisset efficax respectu Tyriorum, & sufficiens respectu aliorum. Immo aliquandò convertuntur illi, qui minorem habent gratiam, & non convertuntur, qui majorem habent, ut colligitur ex *Matthæi* 12. ubi Christus Judæos reprehendens dicit: *Viri Ninivitæ surgent in Judicio cum generatione ista, & condemnabunt eam quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ*: Jonæ autem prædicatio fuit minor gratia in Ninivitis, quam in Judæis multa, & maxima Dei auxilia; adeoque Ninivitæ cum minori gra-

21 tia conversi sunt, & non Judæi cum majori. Tum quia certum est, aliquos superiores Angelos cecidisse, minores vero perseverasse in gratia; Gratia autem fuit major in superioribus, cum gratia Angelis data sit cum proportione ad naturam. Sic etiam probabile est, Judam

22 accepisse majores gratias pluribus prædestinatis. Hinc deducitur gratiam in actu secundo reddi efficacem per cooperationem voluntatis humanæ elevatæ per gratiam adjuvantem; colligitur *ex* 2. *ad Corinth.* 6. ubi Apostolus clamat nobis, ne in vacuum gratiam Dei recipiamus; ibi: *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*; quibus verbis videtur clare monere, ut demus efficaciam gratiæ, adeoque pendent à cooperatione nostra, non quidem nuda, sed elevata per gratiam adjuvantem, & hoc est conforme Concilio Tridentino *sess.* 6. *can.* 4. ubi asseritur, esse in potestate liberi arbitrii consentire, vel dessentire vocationi; sic enim liberi arbitrii cooperatio reddit gratiam efficacem; & concordat

16 ratio, quia non alia ratione gratia in actu secundo dicitur efficax, nisi quia voluntas consentit, & non aliunde est inefficax, nisi quia voluntas dissentit, adeoque &c. Dicitur autem notanter *Gratia in actu secundo*, quia efficacitas gratiæ potest spectari in actu primo, hoc est, in quantum potest habere suum effectum, & sic gratia habet efficacitatem in actu primo ab ipso Deo, qui ideo concedit illam homini, ut per illam operetur voluntas nostra. Et potest etiam considerari in actu secundo, in quantum scilicet suum effectum obtinet, & de efficaci-

17 tate gratiæ sic sumpta in actu secundo procedit conclusio.

23 Gratia divina non necessitat voluntatem humanam ad bonum, nam voluntas gratiæ resistere potest. *Est communis* inter Catholicos contra Calvinistas, Lutheranos, & Jansenistas, & habetur clare ex Sacræ Scripturæ locis; Proverb. 1. ibi: *Vocavi, & renuistis.* Actorum 6. ibi: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*: Ad Romanos 10. ibi: *Tota die expandi manus meas ad populum, non credentem, & contradicentem*, Matth. 23. ibi: *Quoties volui congregare filios tuos.... & noluisti?* 2. Corinth. 6. ibi: *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Genes. 4. ibi: *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Ecclesiastici 31. ibi: *Qui potuit transgredi, & non est transgressus*, & sæpe alibi consimiliter. Accedit ratio, quia si homo non esset liber, non posset mereri, nec demereri, nec puniri, quare Scotus *in* 1. *dist.* 39. inquit, *Negantes libertatem exponendos esse tormentis, quousque credant possibile esse eos non torqueri.* Hinc Innocentius X. in constitut. *incip.* Cum occasione:: damnavit ut hæreticam sequentem Jansenii propositionem, secundam in ordine: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur*, & ut falsam, & hæreticam damnavit etiam hanc sequentem, quartam in ordine: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium Fidei, & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Reliqua de gratia quære apud Theologos.

APPENDIX PRIMA.

In articulo de Christi gratia plura in Auctore desiderantur: & quæ exposita sunt, unius Scotistarum scholæ opiniones indicant, & inter hæreticos stabilire videntur Auctores illos Catholicos, qui negantes dari gratiam sufficientem obcæcatis, & obduratis, hanc dari omnibus negant, ac præterea talia argumenta ab eodem adhibita sunt, ut quis suspicari facile possit, reprehendere eum voluisse Thomistarum, & Augustinianensium de gratia efficaci opiniones. Hac de causa duas hasce addidi appendices; In hac prima de vitio, atque eorum crimine agam, qui Bajanismi, & Jansenismi catholicas opiniones insimulant; in altera vero principaliter opiniones designabo, quæ notari erroris nequeunt.

Venio itaque ad grave eorum crimen explicandum, qui Thomistas, Augustinianos, & Theologos saniores morum regulas edocentes, Jansenismi accusat: 1
Principio vero statuo, gravem esse culpam in re gravis momenti Apostolicæ Sedi non obtemperare, ejusque præcepta sub onere sanctæ obedientiæ, & sub gravissimis pœnis imposita palam contemnere. Id enim Catholicis est omnino exploratum. Videamus modo Apostolicæ Sedis decreta, & constitutiones. Mitto latas in causa Baji constitutiones, atque rem ex Innocentii XI. decreto exordior. Is itaque die 2. Martii anni 1679. *omnibus in virtute sanctæ obedientiæ præcepit, ut tam in libris imprimendis, ac MSS. quam in thesibus, disputationibus, ac prædicationibus, caveant ab omni censura, & nota, necnon à quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à Sancta Sede recognita super iisdem propositionibus judicium proferatur.* Deinde Innocentius XII. die 6. Januarii anno 3
1694. decreto suo sancivit, *ne quis traducatur invidioso nomine Jansenismi, nisi prius legitime constiterit, aliquam ex quinque propositionibus docuisse, ac tenuisse.* Vides Apostolicæ Sedis præcepta. Parent ne decretis, præceptisque hujusmodi, qui Thomistas, Augustinianos, ac Theologos eorum opinionibus non faventes Jansenianos palam prædicant? Sed rem persequamur. Sacis 4
nota est celeberrima constitutio, quæ *incip.* Unigenitus:: Cum ea promulgata nonnulli Quesnellianismi, & Jansenismi insimulare cœpissent assertores gratiæ per se efficacis, ac saniores morum regulas edocentes, re ad Clementem XI. Pont. Max. delata ann. 1718. v. Kalendas Sept. constit. edidit, *cujus initium est* Pastoralis:: 5
in qua ad eos coercendos, qui Scholarum opiniones cum damnatis in Bulla *Unigenitus* propositionibus confundebant: "Ceterum, *inquit*, in hoc ipso præpostero judicio »consuetum calumniandi modum non derelinquunt; ni»si enim excæcaret eos malitia eorum, ac nisi diligerent »magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent, »sententias illas, ac doctrinas, quas ipsi cum errori»bus per nos damnatis confundunt, palam, & libere »in catholicis scholis, etiam post editam à nobis me»moratam constitutionem sub oculis nostris doceri, at»que defendi, illasque propterea minime per eam fuisse »pros-

»proscriptas. Verum supercecidit ignis contentionis , &
»non viderunt solem lucidissimæ veritatis." Cum vero
hæc satis non fuerint ad eos compescendos , qui partium
studio incitati , atque superbiæ spiritu ducti , proprias
alienis opinionibus proponere , & de adversariis victo-
6 riam , ac veluti reportatum triumphum canere student;
Clemens XII. die 2. Octobris anno 1733. novam cons-
titutionem edidit , quæ *incipit* , Apostolicæ providentiæ
officio : : in qua celeberrimæ constitutionis *Unigenitus*
mentione præmissa , in hunc modum loquitur : " Nos
»paterna quoque sollicitudine inhærentes magnopere
»dolemus , tenebras à dissensionis filiis offusas nondum
»ex quorumdam mentibus satis esse discussas ; sed ple-
»rosque etiam nunc intolerabili pertinacia contendere,
»censura laudatæ constitutionis doctrinam Sanctorum
»Augustini , & Thomæ de divinæ gratiæ efficacia esse
»perstrictam. Ut igitur nullas charitatis partes ad revo-
»candos errantes nobis reliquas faciamus , universis , &
»singulis Christifidelibus , quacumque dignitate , etiam
»episcopali , & majori fulgentibus , in virtute sanctæ
»obedientiæ districtè præcipimus , & sub canonicis pœ
»nis mandamus , ne disputantes , aut doceates sive in
»scholis , sive in concionibus , sive scriptis editis , sive
»aliter propositiones , defendant , aut enuncient , quæ an-
»tedictas Novatorum calumnias firmare , & promovere
»possint ; Mentem tamen eorumdem Prædecessorum
»perspectam habentes , nolumus aut per nostras , aut
»per ipsorum laudes Thomisticæ scholæ delatas , quas
»iterato nostro judicio comprobamus , & confirmamus,
»quidpiam esse detractum ceteris catholicis scholis di-
»versa ab eadem in explicanda divinæ gratiæ efficacia
»sentientibus , quarum etiam erga hanc Sanctam Sedem
»præclara sunt merita , quominus sententias ea de re
»tueri pergant , quas hactenus palam , & libere ubi-
»que , etiam in hujus Almæ Urbis luce docuerunt , &
»propugnarunt.Quamobrem fel. record. Pauli V. & alio-
»rum prædecessorum nostrorum ad restringendum dis-
»sensionum fomitem vestigia prosequentes , & saluber-
»rima mandata renovantes auctoritate quoque nostra
»omnibus , & singulis superius expressis interdicimus,
»& prohibemus sub iisdem pœnis , ne vel scribendo,
»vel disputando , vel alia qualibet occasione notam,
»aut censuram ullam theologicam iisdem scholis diver-
»sa sentientibus inurere , aut eorum sententias convi-
»ciis , aut contumeliis incessere audeant , donec de iis-
»dem controversiis hæc Sancta Sedes aliquid definien-
»dum , ac pronunciandum censuerit. Pacem siquidem,
»quam cum veritate diligendam Dominus præcipit , in-
»ter catholicæ ecclesiæ filios fovere , & communire debe-
»mus , & curamus , ut conjunctis diversarum licet scho-
»larum studiis firmius sit adversus erroris insidias præ-
»sidium."
7 Accedunt etiam literæ in forma brevis Benedicti XIII,
ad universos Fratres Ordinis Prædicatorum adversus
calumnias doctrinæ SS. Augustini , & Thomæ intenta-
tas , quarum *initium est* , Demissas preces : : In iis ita-
que habetur ; " Eos , qui constitutione *Unigenitus* dam-
»natam Augustinianam , & Thomisticam doctrinam as-
»severant , apostolicæ auctoritati detrahere ; *atque ita*
»*concluditur* : Magno igitur animo contemnite , dilecti
»Filii , calumnias intentatas sententiis vestris de gra-
»tia præsertim per se , & ab intrinseco efficaci , ac de
»gratuita prædestinatione ad gloriam sine ulla prævi-
»sione meritorum , quas laudabiliter hactenus docuis-
»tis , & quas ab ipsis Sanctis Doctoribus Augustino , &
»Thoma se hausisse , & Verbo Dei , summumque Ponti-
»ficum , & Conciliorum decretis , & Patrum dictis con-
»sonas esse commendabili studio schola vestra gloria-
»tur. Cum igitur bonis , & rectis corde satis constet,
»ipsique calumniatores , nisi dolum sequi velint , satis
»perspiciant , SS. Augustini , & Thomæ inconcussa , tu-
»tissimaque dogmata nullis prorsus antedictæ constitu-
»tionis censuris esse perstricta ; ne quis imposterum eo
»nomine calumnias struere , & dissensiones tenere au-
»deat , sub canonicis pœnis districte inhibemus. Pergite
»porro Doctoris vestri opera Sole clariora sine ullo pror-
»sus errore conscripta , quibus ecclesiam Christi mira
»eruditione clarificavit , inoffenso pede decurrere , ac
»per certissimam illam christianæ doctrinæ regulam sa-
»crosanctæ religionis veritatem , incorruptæque disci-
»plinæ sanctitatem tueri , ac vindicare &c."
En Apostolicæ Sedis decreta , præcepta , ac latas in 8
contemptores pœnas. At quæ sub præcepto , & in vir-
tute sanctæ obedientiæ , ac sub canonicis pœnis vetita
sunt , ea gravem præ se obligationem ferre , nemo ig-
norat. Ita vero Apostolica Sedes vetat Jansenismi no-
tare opiniones , quæ in Scholis à Thomistis , & Augus-
tinianis traduntur , quæ palam Romæ sub Pontificis ocu-
lis docentur , & propugnantur , & quæ ab Auctoribus
Catholicis proponuntur dummodo per legitimam causam
probatum non sit , sensum illos involvere damnatorum
errorum. Quis ergo non videt , peccare eos , qui invi-
diosis hujusmodi nominibus viros catholicos traducant,
ac publicos etiam esse Apostolicæ Sedis contemptores?
At convicia , & calumniæ hujusmodi non solum in- 9
obedientiæ , & contemptus Apostolicæ Sedis reatum ha-
bent sed injuriam maximam secum ferunt , ac alia quam-
plurima , quæ peccatum augeant. Nam crimen hæreseos 10
maximum est , ac maximam secum fert infamiam. Ergo
gravissima viro præsertim ecclesiastico , vel Regularium
ordini injuria fit , dum hæreticus prædicatur , & gravis-
simum peccatum hujusmodi convicium est. Accedit præ- 11
terea odium , quod inde sequitur , & publicæ inter ec-
clesiasticos viros inimicitiæ , atque lites , quæ res populo
christiano sunt maximo scandalo , atque hæreticis occa-
sionem præbent contemnendi Ecclesiam catholicam , fi-
demque orthodoxam. Quænam vero etiam apud benig- 12
niores Theologos doctrina est , quæ à gravissima culpa
mala hæc valeat excusare? Non solum enim charitas in
re gravissima , sed etiam justitia manifeste læditur , ut
ex iis , quæ de charitate & Justitia disputata sunt , ma-
nifestum est.
Dicet vero aliquis , non posse opiniones illas censura 13
notari ; sed fas esse Theologo , qui in opposita sententia
versetur , Thomisticas , vel Augustinianas opiniones ita
confutare , ut ex earum opinione Bajanismum , vel Jan-
senismum consequi argumentetur. Ut enim cuique licet
omni argumentorum genere contrarias opiniones refel-
lere , ac proprias tueri , ita etiam licitum cuique erit
ob absurda , quæ inde sequerentur , opiniones illas re-
jicere , quia veris illis constitutis , veras quoque adstrue-
re oporteret Baji , Jansenii , Quesnelliique theses.
Non nego , licite id fieri posse , immo & quandoque 14
hujusmodi oppositiones plurimum conferre censeo ad
exponendum catholicum dogma , & ad aperiendum , ex-
plicandumque discrimen , quod inter damnatas ab Ec-
clesia propositiones , & Catholicorum opiniones inter-
cedit. Quamobrem , si servatis charitatis legibus , ac eo 15
tantum animo hujusmodi argumenta urgeantur , ut ve-
ritas magis magisque clarescat , & ut certi inter dam-
natam doctrinam , atque orthodoxas opiniones limites
detegantur , laude digni Theologi haberentur. Sed si fal-
laces illas ratiocinationes , quas adhibent , tanti faciant,
ut certos se esse jactitent , atque ita prædicent , tum
peccant revera contra Apostolicæ Sedis præceptum , &
Apostolicam Sedem contemnunt , cum pluris faciant pri-
vatam eorum opinionem , quam illius judicium , & man-
datum : peccant etiam contra charitatem , & justitiam,
quia lædunt quam maxime famam proximi sui , illum-
que ad odium , & dissidia talia provocant , ut maxima
inde in christiano populo scandala sequantur ; ac de-
mum catholicæ religioni plurimum obsunt , tum ob ho-
norem , quem præbent damnatis sectis , dum cum iis-
dem Theologos nostros sentire prædicant , tum ob de-
risionem , cui apud illas sectas exponunt judicium eccle-
siæ , quod veluti iniquum traducitur , quasi in illis dam-
nasset , quod in aliis tolerat , ac aperte permittit ; tum
denique , quia ita difficiliorem faciunt errantium con-
versionem. Hæc vero tanti mihi momenti semper visa 16
sunt , ut non modo convitia hæc , sed etiam hujusmo-
di argumentandi rationem horruerim. Neque enim fa-
cile fieri posse censeo , ut ita argumentando scandalum
apud simpliciores præcaveri possit , ut animus in eo,
qui ita agit , desit in opinionem contrariam , illiusque
asser-

17 assertores invidiam conciliandi. Accedit etiam argumen-
ta hujusmodi mera esse sophismata , posita jam defini-
tione Ecclesiæ , quæ decrevit opiniones illas à damnatis
erroribus esse omnino diversas. Ecquis enim ignoret , in
re Theologica purum putumque sophisma esse ratioci-
nium illud , quo probari quidpiam contenditur , quod
judicio Ecclesiæ adversetur? Quis ergo dicat non per-
verse agere , qui usu sophismatum violant charitatem,
schandala creant , & ad minus periculo sese exponunt
lædendi in re gravissimam famam proximi , & contem-
nendi Ecclesiam?
18 Denique muneri desunt suo Scholastici illi , qui hu-
jusmodi ratiocinandi rationem adhibent. Nam scholasti-
cæ theologiæ institutum , ac Theologi officium est ex-
plicare orthodoxa dogmata , Novatorum adversus ea
sophismata solvere , ac discrimen ostendere , quod inter
proscriptos errores , & Catholicorum opiniones interce-
dit ; Hac enim unice de causa theologia scholastica uti-
lis dici potest ; quodnam enim aliud est bonum , quod
ejus usu religioni , atque ecclesiæ afferri possit? Num-
quid ingenii ostentatio , gloriosa apud homines , aut se-
ria occupatio , quæ otium excludat? At priora duo Ec-
clesiæ malum potius , quam bonum afferunt , tertium
vero inutile prorsus est , nisi ex occupatione illa quid-
piam erui valeat , quod religioni prosit. Age vero , qui
tanto conatu student Thomisticas , vel Augustinianas,
aut aliorum Catholicorum hominum opiniones Jansenia-
nas ostendere , an non potius confundere orthodoxas
opiniones cum erroribus videntur , quam discrimen dete-
gere , & explicare? An non favent potius , quam noceant
errori proscripto , dum illud cum catholici hominis opi-
nione confundendo occasionem Novatoribus præbent sub
velo orthodoxæ opinionis tegendi errores , ac hæreses?
Ubi tunc est bonum , quod Ecclesiæ affert theologia scho-
lastica? Nam ita potius errori , quam veritati catholicæ
19 præsidio est. Nec dici potest , obscuram hac in re mate-
riam esse ; etenim Ecclesiæ definitio , quæ Scholarum
opiniones immunes ab errore declarat , perspicua est,
20 Theologi Thomistæ , & Augustiniani perspicue expli-
cant discrimen inter proprias , & damnatas sententias,
atque id egregie quoque tuentur. Ut ii ergo id faciunt,
cur conjunctis viribus adversus errorum insidias ex ho-
rum etiam principiis , agere Theologi reliqui non pote-
runt? Ita sane prudentiores omnes faciunt , dum contra
Semipelagianos disputando , eos constituta quoque *scien-*
tia media confutant , etsi hæc hujus aliquando erroris
insimulata fuerit. Quare ergo Thomistica , vel Augusti-
niana , aut quacumque alia constituta hypothesi refel-
lendi non erunt Lutherani , Jansenianique? Hac via
Catholicorum honori , Ecclesiæque bono consulitur , &
conjunctis viribus , ut Apostolica Sedes jubet , hæreses
impugnantur. Hæc quantum ad Monitum : quoad ex-
plicationem catholicarum opinionum , earumque à Jan-
seniano errore discrimen , vide sequentem Appendicem.

APPENDIX ALTERA.

In qua discrimen ostenditur inter Catholicas opiniones, & Jansenianam hæresim : Ut vero clarior res fiat, exponuntur varii hominis status ad Gratiam comparati.

1 STatus hic sumitur pro conditione illa , sub qua hu-
mana natura ad suum ultimum finem juxta pro-
videntiæ leges comparata , concipitur : quo sensu ii,
qui ultimum finem possident , eoque fruuntur , in statu
termini ; qui vero per virtutes , ac bona opera ad illud
2 pervenire contendunt , in statu viæ positi dicuntur. Dum
hominem spectamus veluti in via positum per quam jux-
ta providentiæ ordinem ad finem pervenire studeat , tri-
plicem distinguimus ipsius statum : hoc est , innocentiæ,
naturæ lapsæ , & naturæ per Christi gratiam reparatæ.
3 Status innocentiæ ille est , in quo fuit Adamus à Deo
positus à doloribus , miseriis , ac morte immunis , cum
ea naturæ integritate , per quam sensus affectusque per-
fectæ rationis imperio subesset , & cum originali justi-
4 tia ac gratia sanctificante. Status naturæ misera est illa
Adami posterorum conditio , qui nondum per Baptismum
ab originaria , quæ ex eodem Adamo trahitur , culpa
liberati sunt. Status denique naturæ reparatæ , is est,
in quo sunt homines Christi gratia liberati , & redempti.
Atque ii status sunt , in quibus revera homo aut fuit, 5
aut nunc est. Disputari quoque solet de statibus , qui
non fuere , sed esse possint , qui possibiles appellan-
tur , & inquiri.
I. Num possibilis sit status puræ naturæ , in quo 6
homo sine vitio , & sine gratia esset , subjectus tamen
infirmitatibus , aliisque miseriis , quibus nunc sumus
obnoxii?
II. Num possibilis sit status naturæ integræ in quo 7
supernaturali auxilio careret homo , nec ad supremam
esset beatitudinem elevatus , sed iis naturæ præsidiis
donaretur , quibus immunis fieret à nostris miseriis , ac
per naturales virtutes iis respondentem beatitudinem
comparare sibi posset?
III. Denique num possibilis sit status naturæ lapsæ, 8
non reparandæ , in quo fuisset homo post Adæ pecca-
tum , si Deus infinita sua misericordia eum non libe-
rasset. De iis ergo statibus primum dicendum est.
Atque à recensendis proscriptis erroribus exordior. 9
Pelagiani initio V. Ecclesiæ seculi negantes originale
peccatum , Adamum dixere ita fuisse à Deo conditum,
ut nunc homines nascuntur , sine ullo naturæ adjuto-
rio , & sine supernæ gratiæ auxilio. Horum hæresim ex- 10
citavere iterum sextodecimo seculo Sociniani , origina-
riam culpam negantes , ac docentes Adamum mortalem,
ac iis omnibus obnoxium conditum fuisse miseriis , qui-
bus nos premimur. Iis proxime accedunt Arminiani , qui 11
juxta Liborchii explicationem , in Adamo nullum su-
pernaturale donum , nullamque indebitam prærogativam
agnoscunt , licet scientia aliqua ei in illo statu neces-
saria donatum fuisse asserant , eaque rectitudine , qua
nec inordinate concupisceret , nec concupiscere pos-
set ; quia cum lex tunc non esset , liberrimus volun-
tatis usus sine culpa erat ; Et licet contra Pelagianos,
ac Socinianos doceant , à morte futurum fuisse immu-
nem , virtute fructus arboris vitæ , quo in paradiso uti
potuisset , statuunt nihilominus , hominem viribus na-
turæ , quas etiam in præsentia habet , Deo ultimo fini,
ac superno bono proportionatum esse , ac ad illius pos-
sessionem pervenire posse ; & Adamum peccato suo,
secluso pravo exemplo , nihil prorsus homini nocuisse.
Contra vero Calvinus , Lutherus , Bajus , Janse- 12
nianique , hominem ob Adami peccatum , ita vitiatum
in natura , ac depravatam effitiunt , ut non tantum
quælibet indebita in eo prærogativa desideretur , sed
etiam naturales , ac propriæ ipsius virtutes , ac perfec-
tiones , quibus ante illius peccatum Deo ita proportio-
natus erat , ut solis naturæ viribus cognoscere , amare,
ac bono libertatis usu facile Deum consequi potuisset.
Dicam paucis , omnia concessa Adamo bona , integri-
tatis , justitiæ , innocentiæ , quibus à passionibus , infir-
mitate , ac morte immunis erat , & facile virtutem sec-
tari , sancteque vivere poterat , naturæ fuisse proprieta-
tes , & appendices tradunt. In eo ergo cum Pelagianis,
Socinianisque conveniunt , quod hominem omni bono, 13
supernaturalia , ac superna gratia destitutum , initio à
Deo conditum asserant , & quod solæ ei naturæ vires
ad finis consecutionem sufficerent ; desident vero , quia
nunc nonnullis naturæ proprietatibus , & perfectioni-
bus spoliatum asserunt. Ita vero Calvinum docuisse, 14
verba hæc satis aperte declarant , quæ à Bellarmino
recensentur *de gratia primi hominis cap.* 1. *Ergo ani-*
mam hominis Deus mente instruxit , qua bonum à malo,
justum ab injusto discerneret ; ac quid sequendum vel fu-
giendum sit præeunte rationis luce videret. Huic adjun-
xit voluntatem , penes quam est electio. His præclaris do-
tibus excelluit prima hominis conditio. Vides , nullam fie-
ri supernaturalis gratiæ mentionem , sed libertatis tan-
tum per peccatum amissæ , & naturalis cognitionis per
istud obtenebratæ , ut ipse alibi exponit. Lutherus ve- 15
ro *Comment. in* 3. *Genes. cap.* clarius loquitur , quia
postquam dicit , *justitiam non fuisse quoddam donum , sed*
fuisse naturalem , ut natura Adæ esset diligere Deum,
cre-

credere Deo, agnoscere Deum, subdit. *Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale est quod oculi lumen recipiunt.* Et infra: *Porro hæc probant, originalem justitiam esse de natura hominis: ea autem per peccatum amissa, non mansisse integra naturalia, ut Scholastici*
16 *delirant.* In eamdem abiere hæresim Bajus, ejusque sectatores. Vide Baji propositiones circa Angelorum, & primi hominis, 1. 3. 7. 9. 21. 23. 24. 27. 75. 76. in quibus asserit, Angeli, primique hominis *merita* non recte vocari *gratiam*: felicitatem, quam consecuti sunt Angeli, quamque perseverando assecutus esset Adam, non *gratiam*, sed *mercedem* fuisse; *merita* primi hominis *munera* fuisse creationis, ac exaltationem humanæ *naturæ* in divinæ consortium, id est justitiam, & sanctificationem, sive in filii Dei adoptionem, naturalem dicendam esse, non supra naturæ ordinem atque indebitam; naturalem iridem sive juxta naturæ conditionem fuisse immortalita-
17 tem. Denique irridet Theologos ajentes; Adamum supernaturalibus, & gratuitis donis ac auxiliis indiguisse, ut fide, spe, & charitate Deum coleret. Hæc vero cum ita se habeant, quis non videt, Bajum cum Calvino, ac Luthero sensisse, hominem à Deo initio formatum cum debitis ipsius naturæ perfectionibus, ea fuisse mente, ac libertate præditum, qua bonum malumque discernere, sancte vivere, ac æternam adipisci beatitudinem potuisset, si vellet, quave perfecte corpos, ejusque motus deprehenderet, ac nutu suo facile regeret; corpus denique habuisse, nec infirmitatibus, nec morti obnoxium? Ita sane ipsius sententiæ declarant, atque ita expositæ illæ fuere à celebrioribus Theologis, scilicet à Bellarmino *de Grat. primi hominis lib. 1. cap. 1.* ab Aloysio Turriano *in Tract. contra Bajum cap. 1. §. 1.* à Vasquesio, à Suaresio *pro leg. 6. de Grat. cap. 2. num. 5.* à Ripalda, Goneto, Estio, Francisco Macedo, aliisque.
18 Hoc vero posito, quis non videt, turpiter eos errare, qui censeant, cum Bajo sentire negantes possibilem statum puræ naturæ, quia hic *propositione 55.* dixerat; *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur?* Nam Bajus puram naturam hominis eam credidit, quæ in Adamo fuit, nunc vero non puram, sed depravatam, vitiatam, ac in naturalibus corruptam ob peccatum esse, & à Deo vitiatam fieri non potuisse naturam, asserit. At qui negant inter Catholicos, naturam puram à Deo creari potuisse, ex aliis principiis id erunt, quæ non sunt improbata, ut infra ostendemus. Redeo nunc ad rem.

19 Neque dubitari potest, quin in eadem cum Bajo hæresi fuerit Jansenius damnati illius systimatis propugnator acerrimus, cum recensendo Adamiticæ culpæ consectaria ea doceat, quæ ex pravis Baji principiis
20 sequuntur, de quibus infra dicemus. Interim indicare sufficiat Quesnellianas illa theses, quæ eumdem errorem præ se ferunt. Sunt vero 34. 35. 36. 37. in quibus declarat, Adami gratiam, quæ sequela fuit creationis, debitam adhuc integræ naturæ fuisse, & humana dumtaxat produxisse merita; ac discrimen designando, quod gratiam status innocentiæ, atque Christi gratiam intercessit, ait, illud quemque *in propia persona* recipere debuisse; hanc vero *in persona Christi*; ac illam sanctificando hominem in semetipso fuisse *ei proportionatam*; hanc vero nos in Christo sanctificando, omnipotentem esse, ac Dei Unigenito Filio dignam. Quæ sane perspicue designare videntur, voluisse Quesnelium adstruere integritatem, ac sanctitatem, ceterasque Adami prærogativas, naturæ nondum per culpam depravatæ, inseparabilem conditionem, ac debitas proprietates fuisse. Id vero ne gratis videatur assertum, celebres nonnullos Theologos indicandos censui, qui rem ita explicaverunt. Vide Jacobum Fontanam *tom. 1. constitut.* Unigenitus *propugnatæ pag. 747. & seq. Instructionem Pastoralem* editam, ac probatam post comitia Cardinalium, Archiepiscoporum, & Episcoporum Galliæ anno 1714. Henricum Cardinalem Bissy *in tract. Theologico adv. Ques. &c.* Gregorium Selleri S. R. E. Cardinalem in principio *Tomi V.* aliosque Theologos.

21 Habes itaque hæseses contra catholica de statu innocentiæ dogmata, quæ credere nos cogunt, Adamum in illo fuisse statu positum, supernaturali gratia instructum, per quam in sanctitate & justitia constituebatur, & à morte, miseriisque immunem; nec denique concupiscentiæ, & passionibus subjectum, cum affectus rationis imperio omnino subditi essent.

Dum hæc intacta maneant, nil est quod in Scholasticorum opinionibus reprehendas, quæ versantur, vel circa instans, in quo fuit illi gratia collata, vel circa distinctionem originalis justitiæ à charitate, vel circa necessitatem gratiæ per se efficacis, ultra sufficientem, vel circa naturam habitus supernaturalis auxilii, aliudve simile. Dum enim statuas habuisse supernaturale auxilium, sine eo nil agere potuisse, quod ad æternam felicitatem conferret, ac liberum sub hoc auxilio mansisse, Fides nostra sarta tecta servatur, sive dicas, gratiam sanctificantem habuisse, & sufficientem qua bene agere posset, si vellet; sive auxilium efficax ultra sufficiens ad salvandam dependentiam à Deo, necessarium ei fuisse ad agendum opineris; sive putes supernam dilectionem divinitus eidem inspiratam, ac in eo permanentem charitatem fuisse, qua sanctus Deoque charus esset, & qua, si vellet, bene agere, ac in accepta justitia perseverare potuisset, quin etiam novo auxilio adjuvaretur, sive alio modo Scholasticis etiam ignoto explices inhærentem, aut permanentem in eo sanctitatem, & justitiam, & supernum adjutorium, sine quo bene agere, ac perseverare non poterat. Idem de integritate, aliisque privilegiis dicas; nam modo rationis in affectus imperium adstruas, ac immunem illum à morte fuisse concedas, nil vetat, quominus vel in gratia supernaturali, vel in naturali rectitudine vim illius imperii constituas, & quominus una, vel altera hypothesi, qua id contingerit ratione, demonstres; sicut liberum cuique est investigare, quo modo ab infirmitatibus, & morte futurus fuisset immunis, dum tamen legem fateatur, qua à moriendi necessitate liberatur.

Pauca nunc de statu puræ naturæ dicemus, idque 23
ex eo quod Sporerius, sive illius supplementi autor, aliique confidenter asserant, Bajanos, Jansenianosque esse, qui hunc possibilem negant, sed ducti principiis superius à nobis expositis, quæ sunt hæreseos ab Ecclesia notata. Si ergo Theologi sint, qui principia illa improbent, ac alia via adstruere conentur, vel Deum hominem concupiscentiæ rationi rebelli subjectum condere initio non potuisse, vel debuisse etiam illum supernaturali gratia donare, cur damnati erroris contra Apostolicæ Sedis sententiam arguuntur? Sunt vero quamplures, qui hominem fieri potuisse, qualis nunc nascitur, negent, ac nonnulli etiam qui attenta divina providentia, nequidem sine gratia condi posse propugnent. Ex 24
iis autem nemo cum Jansenianis convenit in damnatis erroribus. Ii enim, ut vidimus, integritatem justitiamque originalem, & sanctitatem debitas naturæ proprietates adstruebant. Contra vero Augustiniani, aliique Theologi Ortodoxi, hæc indebita homini esse, ac sanctitatem gratuitum donum supernaturalem farentur. Negant vero posse hominem fieri concupiscentiæ subjectum; quia hanc effectum peccati, ad peccatum inclinantem, & contra naturam esse hominis rationalis juxta SS. Augustinum, & Thomam opinantur. Quid vero in hoc est revelationi, ac definitioni Ecclesiæ contrarium?

Dicent fortasse, damnatam esse Baji propositionem, 25
quæ hominem fieri potuisse negat, sicut nunc nascitur. Sed jam dixi, quo sensu hæc proscripta fuerit, ac ce- 26
lebriores Theologi asserunt, hanc unam ex illis esse, quæ aliquo pacto defendi possunt, licet attentis Baji principiis jure meritoque proscripta in eo fuerint. Videatur Petrus Mansius *de peccato originali quæst. 4.* ubi plurima profert ex Augustino, Thoma, Bonaventura, Alensi, aliisque Theologis, qui probant concupiscentiam esse ab appetitu sensitivo distinctam, ac perversam affectionem, sive qualitatem, quæ Deum auctorem habere nequeat. Accedit etiam, quod si ex illa fas esset inferre, potuisse revera Deum hominem facere qualis nunc nascitur, cum nunc peccato nascatur infectus, ita quoque fieri potuisse oportere, quo nihil absurdius.

Alii

27 Alii vero censent, non solum fieri à Deo non posse hominem concupiscentiæ subjectum, sed nec etiam supernaturali gratia destitutum; non quod hæc naturæ sit debita, cum donum sit gratuitum, & supernaturale, sed quia posito homine ad imaginem Dei formato, ac amante Deum, atque in ipsum veluti in ultimum finem suum tendente, illumque appetente, providentiæ ordo postulat, ut ea ipsi concedantur, quæ ad illius consecutionem sunt necessaria; & sicut alii Theologi teneri Deum ex providentiæ lege asserunt ad unicuique dandum in hoc statu auxilia sufficientia Redemptoris, quibus possint homines expedite, & proxime mandata servare; quæ tamen auxilia etsi ex illa lege debita, ad veram tamen gratiam pertinere tuentur; ita isti quod hominis naturam exigere asserant imaginem Dei, innatum Dei clare videndi appetitum, & esse non possit, quin Deum amet, quem tamen nequit sine gratia diligere, nequidem ut naturæ auctorem, in quocumque statu ex providentiæ, & justitiæ lege homini gratiam Conditoris deberi opinantur, ut mandata servare, Deum auctorem suum diligere, ac optatam beatitudinem consequi valeat.

28 Opinio hæc Novatorum supra expositam hæresim detestatur, atque in tribus fundatur principiis, in quibus Theologi pro libito discepitare salva Fide possunt: Nam asserunt. I. Hominem natura sua ad imaginem Dei esse. II. Fieri non posse, quin indito naturæ appetitu feratur in Deum ipsius auctorem, ac finem clare videndum. III. Amare non posse Deum nequidem ut naturæ auctorem, quin superna gratia à creaturis & supra se ipsum elevetur, ac dirigatur in Deum propter se amabilem. Hæ vero opiniones sunt, quæ revelatis principiis, & Ecclesiæ definitionibus non absunt, quæ in scholis catholicis semper apud nonnullos viguere. Ex
29 hujusmodi principiis eruunt, Deum condito homine rationali, vi suæ providentiæ, debere illi gratiam conferre, qua suum auctorem diligere possit, servare mandata, & in finem suum pervenire; qua gratia is, qui est natura servus, adoptatur, ut licite serviat, & suum dominum colat & jus habeat ad illam hæreditatem, sine qua beatus esse non possit. Ubinam hæc opinio ab Ecclesia pros-
30 cripta est? Immo Apostolica Sedes, ut improbat eos, qui contrariam, quæ communior est, Pelagianismi, & Manichæismi cum Jansenio insimulant; ita eos reprehendit, qui hanc Jansenismi accusant. Atque hæc una ex illis Scholæ opinionibus est, quæ à Catholicis etiam Romæ sub oculis Pontificis propugnatur: Mitto enim Contensionium celebrem è Dominicana familia Theologum, aliosque, qui editis jam operibus, variis in locis puræ naturæ statum impossibilem tradiderunt Cardinalis Norisius, Fulgentius Belelli, & Laurentius Berti Romæ hanc propugnaverunt opinionem, ac in editis in lucem operibus asseruere, & eamdem tradiam vidi ac publice propugnatam, non solum in schola Augustinianensium, sed etiam à Monachis Cassinensibus in monasterio S. Calisti, & à viro Clarissimo Antonio Francisco Vezzosi Clerico Regul. in conventu S. Andreæ de Valle. Sed hæc satis de statu innocentiæ, & naturæ puræ.

31 Disputandum nunc est de statu naturæ lapsæ, hoc est de misera illa conditione, in qua humanum genus ob Adami culpam nunc reperitur, spoliatum nempe naturæ indebitis donis; miseriis, quibus premitur, concupiscentiæ, potestati dæmonis, Deique indignationi subjectum, ac Adamitica ipsa culpa per generationem pro-
32 pagatam infectum. Orthodoxa Fides docet, omnes homines ex Adamo propagatos, etiam ex fidelium parentibus ortos, originali peccato infectos nasci, esse jure ad æternam felicitatem privatos, filios iræ, atque vindictæ, & æternæ damnationi obnoxios. Hæreticorum nonnulli, ut Pelagiani, Sociniani, & Armeniani, originale peccatum negant. Lutherani vero, Calviniani, ac Jansenianí nimium illius effectus extollunt. Nam per istud liberum arbitrium omnino extinctum prædicant, ac rationem misere obtenebratam depravatamque ipsam natu-
33 ram. Ad Lutheranos, Calvinianosque quod spectat, præter quam quod peccatum originale in concupiscentia formaliter positum asserunt, quæ etiam in baptizatis remanet, ajunt, Baptismum tegere tantum, aut radere, non vero tollere originale peccatum, & editi contra eosdem in Concilio Tridentino canones palam faciunt, docuisse etiam perditum omnino Adami culpa fuisse liberum arbitrium. In quam hæresim abiisse quoque Bajum, Jansenium, atque Quesnellium, eorum damnatæ propositiones ostendunt, ex quibus constat, in homine post Adami peccatum libertatem deesse indifferentiæ, ad merendum, & demerendum satis esse, ut à coactione immunis sit, nec requiri ut à necessitate antecedente, & inevitabili sit liber. Hinc ajunt, peccare homines damnabiliter, etiam in iis, quæ vitare nequeunt, indeliberatos concupiscentiæ motus esse vera peccata, impossibilia Deum jubere, ac hominibus quoque justis impossibilia esse aliqua Dei præcepta, atque iis similia, quæ clariora fient eorum exposita hæresi.

Omnes ergo Novatores isti ajunt, Adamum per 34
voluntarium peccatum dona naturæ debita amisisse, & inter alia libertatem indifferentiæ, & claram cognitionem eorum, quæ ad jus naturæ pertinent. Quamobrem ignorantia eorum, quæ ad naturæ legem pertinent, & agendi peccandique necessitas, atque concupiscentia rebellis, veluti voluntariæ in Adamo volitæ reputantur. Ideoque invincibilis juris naturæ ignorantia à culpa non excusat, indeliberati concupiscentiæ motus peccata sunt contra præceptum *Non concupiscet*, & operationes omnes, quamquam necessariæ, ut sunt opera omnia Infidelium, secundum hypothesim Jansenianam, sunt peccata, quia necessitas illa, qua inebitabiliter fiunt, ex voluntaria, & libera Adami culpa, cum quo nos quoque peccavimus, orta est, ac remanet in homine etiam postquam per Baptismum sit originale peccatum sublatum.

Itaque homo post Adami peccatum libertatem amisit, ac necessarie agit quæcumque operatur. Quamobrem 35
spectari juxta Novatores hujusmodi debet veluti agens necessarium, delectatione ad ea, quæ operaturus sit, determinandum. Ita sicuti bilanx determinatum pondere, & sicuti lanx quæ majori premitur pondere necessario inclinatur, ita necessarie in eam trahitur partem hominis voluntas, in quam major delectatio urgeat. Hæc est vera Jansenianæ hæresis imago à Lu- 36
thero, & Calvino delineata, sed à Bajo, Jansenio, atque Quesnellio veluti aliquo velo obducta. Videant vero ii, qui Augustinianos, ac Thomistas Jansenianismi insimulant, num jure horum de libertate hominis sententia, cum Jansenii systemate confundatur? Nam ii omnes fatentur per Adami peccatum attenuatas quidem esse liberi arbitrii vires, sed manere adhuc indifferentiæ libertatem.

Sed antequam ad aperiendum discrimen veniamus, 37
quod inter hos Novatores Catholicosque Theologos intercedit, observare necesse est, tria alia illos stuatuere, quæ sunt cum recensito errore connexa; scilicet amissam cum libertate fuisse naturalis scientiæ cognitionem, castumque amorem Dei integræ naturæ debitum, ac loco istius dominantem cupiditatem successisse. Cum vero in homine necessitas, ignorantia legis, & vitiosa cupiditas ob peccatum insint libere in Adamo commissum, asserere non verentur, ad peccatum, & demeritum agendi necessitatem non obesse, sed libertatem sufficere libere in Adamo amissam, eamdemque ob causam peccata esse, quæ ex ignorantia etiam invincibili contra naturæ legem fiunt, atque dominantis concupiscentiæ motus. Hæc basis est Jansenianí systematis. 38
Ut vero pessimas, quæ inde nascantur consecutiones, intelligere valeamus, duo illi amores, sive duæ illæ delectationes exponendæ sunt, quibus veluti pondere necessario flectitur, agiturque voluntas. Sunt ii duo amores, amor mundi, qui vitiosa cupiditas, ac terrena quoque delectatio dicitur; & amor Dei, sive charitas à Deo inspirata. Nullam in homine actionem esse contendunt, quæ aut ex vitiosa illa cupiditate, aut ex charitate perfecta non oriatur. Quamobrem, quæ ex charitate non fiunt, ea omnia ex cupiditate, ideoque vera peccata esse prædicant; Hinc omnia opera Infidelium,

llum, & peccatorum cum ex charitate non sint, veluti ex vitiata radice prodeuntia infecta esse, atque peccata ajunt: Hinc vel ipsum timorem gehennæ quo peccator ad conversionem disponitur, actusque reliquos qui à charitate non oriantur, cujusque generis sint, vera peccata esse definiunt. Hac de causa ajunt, liberum arbitrium sine sanctificante gratia nonnisi peccatum operari posse, atque gratiam omnem extra dominantem charitatem, etiam sufficientem, excludunt. Hæc indicasse sufficiat, ut inde concludere clare possim, toto cœlo Thomistarum, Augustinaniensium, aliorumque Theologorum opiniones, ab horum Novatorum erroribus dissidere. Nam ut incipiam à libero arbitrio.

39 Quis ex his est, qui Adami peccato extinctum asserat? Numquid illud perimit gratia efficax? At hæc infirmo, & attenuato arbitrio à Deo datur, ut illud roboret, adjuvet, perficiat, modo tamen ejusdem indoli consentaneo, libero scilicet, cum libera sit illius indoles; Gratia enim efficax, quæ lapsis hominibus datur, medicinalis est, neque præsumi potest, peritum medicum cognito ægroti morbo medicinam porrigere, quæ illum occidat. Quis ergo credat, Deum divinum medicum, cui arbitrii infirmitas cognita est, congruam medicinam non porrigere? Si Adami peccatum non extinxit arbitrium, numquid medicina divina illud interficiet? *Si non occiditur per vulnerantem*, inquit Prosper, *numquid per medentem*? Quod medicus gravi infirmitati, natura sua efficax remedium porrigat, ideone ægroti natura detrimentum accipiet? Paucis dicam, efficax gratia actio est Dei Omnipotentis, qui non tollere, sed roborare, juvare, perficere vult libertatem; ergo perficit, non minuit, non extinguit: alioquin effectus infinitæ causæ virtuti non responderet. Dices: intellectu difficile est, qua ratione id cum arbitrio concilietur. At
40 mysterium est, ut ait S. Augustinus, quid ergo mirum?

41 Hæc vero non ad Thomistas tantum, sed etiam ad Augustinianos pertinent. Si enim medicinalis efficax gratia à Deo ad perficiendum libertatis usum destinata est, sive hæc præmotio dicatur, sive divina inspiratio, sive dilectio, sive delectatio prævia, ac victrix, semper Dei actio est, atque effectum parit, quem Deus vult. Quid, si dicant, moralem necessitatem afferre præviam prædominantem delectationem? Quis unquam hanc proscripsit opinionem? Sed ut os obstruatur imperitis nonnullis, quibus Sorbonicus ille Turnellius imposuit, dum asseruit, delectationem superiorem, seu relative victricem basim contituere
42 Janseniani systematis, paulo fusius rem agam. Opinio hæc, damnata jam Janseniana hæresi, propugnata fuit à Basilio Pontio, Augustino Burgensi, Mansio, Macedo, Haberto, Cardinali Lauria, Cardinali Norisio, aliisque; & Romæ sub oculis Pontificis Summi tradita & propugnata fuit ab Augustinianis, & Monachis Cassinensibus, ac asserta, & typis tradita à Laurentio Berti, aliisque. Numquid passa id fuisset Apostolica Sedes, cujus judicio Janseniana hæresis damnata fuit, si res ita se haberet, ut Turnellius asserit? Immo pluries hæc doctrina expensa fuit, ac post illius examen, Norisius Cardinalis renuntiatus fuit, ac Berti laudatus. Sed anon Moliniani ipsi propugnant gratiam relativam, comparatam malitiæ gradibus, quæque respectu Syriorum est efficax seu victrix, & respectu Corozaitarum inefficax est? Numquid hæc à Jansenianis differt, quia gratiam, non vero inspirationem, lumen cœleste, sanctam delectationem vocant? At hic non
43 est de nominis appellatione contentio. Itaque cum jam sit notum, Jansenium extinctum asserere arbitrium per peccatum Adami, jam patet fundamentum systematis: ac delectatio illa victrix in Jansenio non potest libertatem, quæ non est, tollere, sed naturam necessarie operantem flectere debet; ut ab aliis vero usurpata, juvat, fovet, perficitque libertatem, ut alia quæcumque efficax gratia.

44 Dissident præterea Thomistæ, Augustiniani, aliique ab istis Novatoribus: Quia isti præter dominantem charitatem, nullam aliam gratiam agnoscunt, ac sufficientem damnant. Contra vero Thomistæ sufficientem adstruunt, quæ vere potentiam perficit, ac dat posse operari, atque hanc ab efficaci diversam statuunt, concessamque asserunt non prædestinatis tantum, sed catholicis, hæreticis, ac etiam fidelibus, licet nonnulli eorum cum aliis catholicis sentiant, non dari parvulis decedentibus in utero matris, ab obcæcatis nonnullis peccatoribus, & infidelibus. Qua in re consentientes quo- 45
que habent Augustinianos, qui gratiam sufficientem, usurpata ab Augustino phrasi, etiam parvam vocare solent, quod concupiscentiæ conatus non vincat: Differunt vero isti à Thomistis, quia sine novo auxilio, hanc satis esse ajunt ad orandum, si homo velit, ut gratiam uberiorem ad vincendum aptam obtineat.

Aliud est Augustinianæ doctrinæ caput, quod cum 46
damnatis erroribus aliqui imperiti confundunt, quod scilicet ii doceant, hominem teneri ad actiones suas humanas in Deum ultimum finem dirigendas, nec posse eas ita in Deum referre sine gratia. At à Jansenianis, Bajanisque hæc opinio longe diversa est, cum Augustiniani dicant, tantum vel actu vel virtute in Deum referendas; cum adstruant, præsto esse infidelibus, & peccatoribus etiam saltem non obcæcatis, gratiam, qua ita actiones dirigant suas; cum fateantur, non ita esse mentem ab originali culpa depravatam, ut motus aliquos bonos natura sua habere non possit, ac non habeat, & ut gratia destituta necessariæ ad peccandum trahatur. Nam beatitudinis amor qui in natura est, bonus est naturæ motus, & si qui sint actus, qui ad Deum non referantur juxta Augustinianos, non sunt mali, ac lethalia peccata, quæ ab infecta dominante cupiditate inficiantur, sed mali tantum dici possunt ob defectum rectæ ordinationis, ac fere semper culpa venialis, ac levissima sunt. Rursum gehennæ metum in pœnitente bonum, ac salutarem fatentur, & Novatores hac in re validissime confutant, licet asserant esse præterea ad justificationem obtinendam necessariam initialem charitatem, qua & Deum pœnitens diligere incipiat, & sese à creatura avertere, atque convertere ad Creatorem. Hanc opinionem censura notari posse vetuit Apostolica Sedes, ut videre est in superiore appendice. Vides ergo, quam late distent Catholicorum opiniones à damnatis sententiis.

Sed unum adhuc monendum superest, scilicet, no- 47
tandos non esse Catholicos, qui salva fide, qua credimus hominem justificari per gratiam eidem inhærentem, gratiam ei necessariam esse ad bene agendum etiam ad initium fidei, eamque iis conferre omnibus, quos supra diximus, atque hanc arbitrii libertatem juvare, & roborare, non adimere; diverso à recepto in scholis modo supernaturalium donorum, & gratiæ interioris naturam explicent. Nam id Philosophi potius munus est modum declarantis, quo actiones nostræ fiant, habitusque anima insit, quam Theologi revelationem unice proponentis, atque consecutiones ex ea deducentis. Quis 48
ergo reprehendat illos, qui sanctificari animam per charitatem asserant, & charitatem esse vel Dei in nobis permanentem actionem, vel inspiratam divinitus electionem, quæ naturam elevet, elevatam ad Deum amandum, ejusque amore agendum inclinet, adjuvetque etiam ut vere actu diligatur Deus, vel Dei amore quidquam agatur: Si hæc salva libertate fiant, quid est, quod damnari possit, præsertim cum aliæ etiam divinæ in homine gratiæ operationes, juxta definitam ac Ecclesia doctrinam explicentur; Dum necessitas gratiæ sal- 49
vatur ad initium fidei, ad sanctitatem, ad credendum, sperandum, agendumque ut oportet, libertas una cum gratia operante, & mysterium in concilianda gratia cum libero arbitrio salva fides ac Ecclesiæ doctrina est.

(Qui voluerit verba dictarum constitutionum, quæ *incipiunt* Unigenitus, & Pastoralis: : animadvertere, *ad lit.* C. se conferat, ibique *verb.* Constitutio Unigenitus: : reperiet utramque noviter additam.)

GRA-

GRATIA,

UT EST GRATIOSUM RESCRIPTUM.

SUMMARIUM.

1 *Gratia à Papa concessa, eo mortuo, non revocatur, etiamsi adhuc res integra maneat: an de gratia facta, vel facienda: pro quo tempore duret facta ad beneplacitum concedentis: an ad Sedis Apostolicæ beneplacitum: quæ observantia in gratia concessa cum clausula* donec revocaverimus, donec aliud duxerimus ordinandum, ad num. 8.

9 *Quando teneat, & perficiatur: ad quid scriptura: quid, si per Pontificem prædecessorem concedatur, sub forma* Rationi congruit: *expediendi literas hic modus à jure communi provenit: clausula* Et nunc pro ex tunc *gratiam non suspendit: cujus effectus, & gratiæ conditionalis, quomodo est regulanda*, ad numer. 27.

28 *Quæ probatio in gratiæ effectu: cessante conditione ejus cessat, purificata, subsistit: quid cum limitatione aliqua: clausulæ variæ in gratiarum concessione signantur, & qui ejus effectus*, ad num. 60.

61 *Addition. inseruntur*, ad num. 85.

1 Gratia, quam Papa concesserit, eo mortuo non revocatur, etiamsi adhuc res integra maneat; *cap.* Si super gratia 9. *de offic. Delegat. in* 6. ibi: *Ipsa gratia, licet nondum sic in ejus executionem processum, morte non perimitur concedentis*; *cap.* Si cui 36. *de præbend. eodem in* 6. ibi: *Hujusmodi concessio (quam, cum specialem gratiam contineat, decet esse mensuram) non expirat, etiam re integra per obitum concedentis*, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 12. *in princip. numer.* 33. *& sequent.* ubi in pluribus exemplis hoc ipsum demonstrat, Barbos. *de offic. & potest. Episcop. lib.* 1. *num.* 8. Card. de Luca *de pension. disc.* 1. *num.* 25. Reiffenstuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 3. *num.* 250. ubi testatur de communi circa
2 gratiam jam factam, ut supponit nostra conclusio. Secus autem circa gratiam faciendam, id est quando rescriptum apostolicum continet gratiam primum faciendam, seu concessam non in proprium recipientis literas, sed in alterius dumtaxat favorem, quia tunc ejusmodi gratia facienda expirat morte concedentis re adhuc integra, textu expresso *in cit. cap.* Si cui 36. *de præbend. in* 6. §. *final.* ibi: *Secus si super provissione certæ personæ facienda sit data potestas eidem non ob suam, sed ejus cui provideri mandatur, gratiam, vel favorem, illa quidem ex-*
3 *pirat omnino, si concedens re integra moriatur.* Et ratio disparitatis est clara, quia circa gratiam jam factam, seu quando rescriptum apostolicum continet *gratiam factam*, jam illi, cui talis gratia facta est, fuit jus acquisitum, quod non decet ei amplius auferri ratione solius mortis concedentis. E contra vero *circa gratiam faciendam*, seu quando rescriptum apostolicum continet *gratiam primam faciendam*, nulli adhuc Jus quæsitum fuit; unde nullum est inconveniens, quod talis gratia veluti primum facienda expiret morte concedentis re adhuc integra, seu cum in ejusdem executione necdum cœptum est procedi.

4 Gratia facta ad beneplacitum concedentis durat, donec ille eam revocaverit, quia istud baneplacitum nulli subjacet legi, adnotat. *in leg.* Fideicommissa §. Quamquam; *ff. de Legat.* ibi glossa verb. Voluerit: : Natt. *consil.* 608. *num.* 5. *vol.* 3. Cohier. *de jurisd. ordinaria in exemption. part.* 3. *quæst.* 5. *num.* 3. Barbosa *clausula* 3. *num.* 2. & alii passim. (Vid. *add. bisp. verb.* Legatum, &
5 Testamentum.) Aut donec ipse concedens moriatur, quia morte voluntas solvitur, & extinguitur, textu expresso *in cap.* Si gratiose 5. *de Rescriptis*, ibi: *Hujusmodi gratia per ejus obitum (per quam ipsius beneplacitum omnino extinguitur) eo ipso expirat. Et sic communis* Doctorum cum Barbosa *loc. cit.* & Reiffenstuel *loco cit. num.* 260.
6 Card. de Luca *disc.* 40. *num.* 4. Gratia concessa ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, aut interim, dum Sedes Apostolica voluerit, non expirat morte Papæ concedentis, sed opus est expressa revocatione, textu expresso *in dicto cap.* Si gratiose: : ibi: *Secus autem si usque ad Apostolicæ Sedis beneplacitum gratia concedatur prædicta*; tunc enim quia Sedes ipsa non moritur, durabit perpetuo, nisi à successore fuerit revocata; *Sic etiam communis* cum præcitatis. Si gratia fieret, & concede- 7
retur ad beneplacitum personæ, & dignitatis, quæ perpetua est, aliqui volunt, quod præponderet dignitas, & sit quod illa gratia minime extinguatur morte concedentis, cum dignitas sit perpetua; (*verb.* Delegare, *in addit. nov. bisp. vers.* Oppositio: : *in fin. vers.* 2.) Ite Joan. Andr. *in dict. cap.* Si gratiose *num.* 6. *in fine*. Alii autem volunt, quod præponderet nomen quod præcedit, & sic quod gratia non extinguatur, si præcedat nomen dignitatis; *argum. cap.* Quoniam 14. *de Offic. & potest. Judic. Delegat.* quia dignitas non moritur, neque variatur per mortem, & variationem personæ; *cit. cap.* Si gratiosæ 5. *de rescript. in* 6. & quod extinguatur, si præcedat nomen personæ, quia tunc sequitur personam, & veluti accessoria extinguitur cum persona *argum. cap.* Privilegium personale 7. *de regul. Juris in* 6. *& cap.* Accessorium 12. *de regul. Juris etiam in* 6. (Vid. *lit.* A. *pag.* 38. *col.* 2. *& pag.* 39. *col.* 1. *ac lit.* D. *pag.* 104. *ex num.* 53.) Et sic tenet Imola *in dict. cap.* Si gratiose, ut eum referunt Dominicus *ib. num.* 5. & Franch. *in fine*, Barbosa *loc. cit. num.* 6. Gratia conces- 8
sa cum clausula *donec revocaverimus, donec aliud duxerimus*, & hujusmodi, durat perpetuo, nisi à concedente, vel successore ipsius revocetur, neque expirat morte concedentis; Sic Barbosa *claus.* 43. *num.* 21. Theodor. de Rubr. *in singul. Rotæ tom.* 2. *part.* 4. *claus.* 290. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 263. Menochius *de arbitr. Judic. lib.* 1. *quæst* 69. *num.* 12. citans communem aliorum contra Bartolum: Et ratio est, quia ad revocationem requiritur actus positivus contrarius, qualis non habetur per solam mortem concedentis, nam aliud est voluntatem cessare, & aliud eam revocare. Prius fit per mortem; *lib.* 4. *ff. Locati*; posterius autem requirit factum quoddam, nempe novam dispositionem, & expressionem ipsius revocationis; Menochius *consil.* 360. *num.* 9. cum aliis, Barbosa *loc. cit.* Reiffenstuel *loc. cit.*

Gratia solo verbo Papæ perficitur etiam literis non 9
expeditis *cap.* Inquisitionis 25. *quæst.* 1. *Clementin.* Dudum *de Sepulturis* §. *ultim.* Archidiacon. & Joan. Andr. *in proœm.* 6. *Decretal.* Felin. *in cap.* In nostra *in fin. de rescript.* Pyrrhus Corrad. *Praxi dispens. Apostolic. lib.* 1. *cap.* 6 *num.* 4. Rota *part.* 1. *rec. decis.* 585. *num.* 2. *part.* 7. *decis.* 218. *num.* 7. *part.* 8. *decis.* 79. *num.* 21. Gratia recipit robur, & virtutem suam, & regulatur à 10
sola signatura Papæ à die ejusdem datæ; Rota *part.* 2. *decis.* 327. *num.* 1. *& seq. part.* 8. *decis.* 70. *num.* 17. *part.* 17. *dec.* 270. *n.* 4. *part.* 18. *tom.* 2. *dec.* 469. *num.* 5. *part.* 19. *tom.* 2. *decis.* 648. *num.* 4. Gratia Papæ per so- 11
lam signaturam perficitur; Rota *part.* 6. *decis.* 38. *num.* 80. *& sequent. part.* 17. *decis.* 270. *num.* 5. Scriptu- 12
ra autem, seu literæ apostolicæ requiruntur tantum ad probationem gratiæ; Rota *loc. mox citatis*, Mascard. *de probationibus conclus.* 843. *num.* 10. Pyrrhus Corrad. *loc. cit. num.* 7. Gonzalez. *ad regul.* 8. *Cancellar.* Gloss. 2. *num.* 47. ubi dicit, quod in lingua principis stat gratia, & in scriptura testimonium, & in executione commodum. Gratia concessa per Pontificem Prædecessorem 13
absque expeditione bullarum est exequenda per succes- 14
sorem expeditis literis sub forma: *Rationi congruit*, Card. Petra *tom.* 5. *in comment. in constit.* 1. *Pii II. num.* 12. ubi tradit etiam tenorem talium literarum; Rota *part.* 12. *dec.* 121. *num.* 5. & habetur ex regula decima Cancellariæ, in qua super literis non expeditis à duobus Antecessoribus Pontificibus tantum. Unde re- 15
gula tantum quoad nominatos Pontifices suffragatur, quia ceteri non nominati exclusi censentur; Amyden. *de stylo Datariæ lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 14. Card. Petra *loc. cit. num.* 15. & alii passim.

Hæc regula Cancellariæ, seu hic modus expedien- 16
di literas ab antecessore, seu antecessoribus non expeditas, desumptus fuit ex Jure communi, *in cap.* Literis, *de rescriptis*. Ex quo canone arguunt DD. Pontifices